

Antti Koivisto ja Teemu Tuuttila

Nuoruuteni Seinäjoki – ensimmäinen lajissaan

Muistoihin perustuva kaupunkiteemainen tuotanto

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Kulttuurialan yksikkö

Kulttuurituotannon ko.

Mediatuottamisen sv.

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Kulttuurialan yksikkö

Koulutusohjelma: Kulttuurituotannon koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Mediatuottamisen suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Antti Koivisto, Teemu Tuuttila

Työn nimi: Nuoruuteni Seinäjoki – ensimmäinen lajissaan: Muistoihin perustuva kaupunkiteemainen tuotanto

Ohjaajat: Jukka Saarela ja Kari Salo

Vuosi: 2011 Sivumäärä: 49 Liitteiden lukumäärä: 4

Opinnäytetyömme jakaantui kahteen päävaiheeseen. Ensin tallensimme ja kokosimme muistoja Seinäjoen kaupungin viiden vuosikymmenen olemassaolon ajalta. Niistä leikatussa dokumentissa Seinäjoella varttuneet haastateltavat kertoivat nuoruusajoistaan. Toisessa vaiheessa kertosimme tuotannon tapahtumia, joita käsittelemme tässä kirjallisessa osuudessa. Päämäärämme koko prosessissa olivat ammatillinen kasvu mediatuottajina ja opintomme tyydyttävä päätös.

Nuoruuteni Seinäjoki on aloittava ja päättävä työ. Se käynnistää toimintamme tuottajana päättäen samalla opintomme. Kaupungista ei ole tietääksemme aikaisemmin tehty vapaamuotoiseen kerrontaan tai objektiiviseen tutkimustyöhön perustuvaa audiovisuaalista historiikkia. Täten työmme tulos on ensimmäinen lajissaan useallakin tavalla. Kyseinen seikka vaikutti sekä tuotantotoimintaamme että tutkimustyöhömme.

Elokuva koostuu kuuden eri-ikäisen asukkaan haastatteluista, arkistomateriaalista sekä kuvaamistamme oheissisällöistä. Dokumentin tarkoituksena on läpikäydä kaupungin elämänkaarta nuoruuden kokemusten näkökulmasta. Kirjallisen osuuden tarkoitus on läpikäydä ensimmäisen itsenäisen tuotantomme käytännön toteutusta. Vertaamme työmme onnistumisia sekä epäonnistumisia soveltamalla opintojemme aikana hankittuja taitoja sekä henkilökohtaisia resurssejamme.

Avainsanat: dokumentti, ammatillinen kasvu, arkistomateriaali, kaupunkihistoria

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Culture

Degree programme: Degree programme in Cultural management

Specialisation: Media management

Authors: Antti Koivisto, Teemu Tuuttila

Title of thesis: The Seinäjoki of My Youth – The first of its kind: A city-themed production based on memories

Supervisors: Jukka Saarela and Kari Salo

Year: 2011   Number of pages: 49   Number of appendices: 4

Our thesis is divided into two main stages. First, we recorded and edited recollections of people, which span over the 50 years the city of Seinäjoki has existed. The people chosen for the interviews grew up in Seinäjoki and told of their lives during their years of youth. In the second stage of the project, we analysed the process of the production in the written part of the thesis. Our goals throughout the entire process include professional growth as media managers and to bring our studies to a satisfactory end.

The Seinäjoki of My Youth is a piece of work, which is not only a beginning, but also an end. It begins our career as media managers and concludes our current studies. To the best of our knowledge, similar audio-visual chronicles of the city have not been published previously— be it a collection of casual remembrance or work based on objective research. In other words, the product of our work is the first of its kind in more ways than one. This fact had an impact on our production activity and on our research work.

The movie is constructed of interviews with six people of different ages, archive material and the complementary materials we recorded. The purpose of the documentary is to view the life of the city of Seinäjoki through the experiences of youth. The purpose of the written part of the project is to examine the actualization of our first independently conducted production. We compare our successes and failures through our personal resources and expertise gained from our studies.

Keywords: documentary, professional growth, archive material, city history

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 Esituotanto	7
2.1 Projektin hankkeistaminen	7
2.2 Tapaaminen ennen tuotannon aloittamista	9
2.3 Alustava tuotantosuunnittelu	11
2.4 Esituotannon eteneminen	13
3 Tuotanto	15
3.1 Tuotannon alku ja kokonaisuikataulu	15
3.2 Tallennustilanteiden analysointia	16
3.2.1 Haastattelut.....	16
3.2.2 Kuvauksemme yleisesti.....	16
3.2.3 Valaisu	17
3.2.4 Ääni.....	19
3.2.5 Otanta haastatteluista	19
3.3 Arkistomateriaalin keruu – ennen kokematon työtehtävä.....	22
3.4 Välikuvan taltiointi ja sisällyttäminen	24
4 Jälkituotanto	26
4.1 Haastatteluaineiston purku.....	26
4.2 Leikkaustyylin ja –suunnitelman soveltaminen.....	27
4.3 Graafinen ulkoasu	28
4.4 Musiikin valinta ja sisällyttäminen.....	30
4.5 Musiikin käyttöoikeuksien todentaminen	31
4.6 Välikuvamateriaalin merkitys leikkaukselle	32
4.7 Jälkituotannon palaverit	33
4.8 Palavereiden vaikutus leikkaustyöhön	34
4.9 Ongelmia jälkituotannossa	35
5 Tuotannon purku	37

5.1	Jälkituotannon loppu – purkuvaiheen alku	37
5.2	Ensi-ilta	37
5.3	Tuotannon päätöksen jälkeiset muutokset	38
5.4	Teoksemme tulevaisuus	39
5.5	Lajityypin pohdintaa	40
5.5.1	Teknisten seikkojen merkitys	41
5.5.2	Funktio ja missio	41
6	Päätöspohdinta	43
6.1	Luova muistaminen työkaluna.....	43
6.2	Organisaatioiden alaisuudessa toimiminen.....	44
6.3	Itsenäisen tuotantotyön arviointia.....	44
7	Loppusanat	47
	LÄHTEET	48
	LIITTEET	50

1 JOHDANTO

Jokaisen ammattiin valmistuvan opiskelijan tulee ennen työelämään siirtymistä testata vuosien varrella karttunutta ammattitaitoa. Oppilaitokset järjestävät harjoitustöitä, välittävät opiskelijoille ulkoisten toimijoiden projekteja sekä edellyttävät työharjoitusjaksojen suorittamista ennen valmistumista. Tarpeellisin ammatillinen kokemus saadaan todellisesta työstä. Parhaimmillaan oppilaitoksesta irrallinen työskentely paitsi opettaa uutta, auttaa myös havainnollistamaan opittua. Valmistuvalle mediatuottajalle itsenäinen työskentely tuotannossa on kauttaaltaan oma oppikokonaisuutensa, ja osunee parhaimpaan ajankohtaan juuri opintojen loppuvaiheilla. Oppilaitoksemme kautta meille välitetty toimeksianto, joka on tämän opinnäytetyön vaiheiden yhdistävä aihe, on esimerkki tällaisesta työskentelystä.

Kouluteoria ei kerro, mikä on kullekin projektille optimaalisin tapa sovittaa omat näkemykset toimeksiannon potentiaaliin ja tilaajaan toiveisiin. Opinnäytetyöprosessimme aikana läpikäytyt oleelliset seikat voi mielestämme kokea ja todeta ainoastaan yhteistyötä tekevän osapuolen kanssa. Tämä käytännöllisyyden karaisuus on vain yksi monista itsenäisen tuottamisen myönteisistä puolista. Pyrimme lisäksi tuomaan esille opiskelijan näkökulmasta aiheen kaikki puolet. Niiden perusteella lukija voi päättää, mikä oli oppimisprosessille hedelmällisintä ja mikä mahdollisesti haitallista.

Jotta saisimme hyödynnettyä sekä valmistuneen tuotteen että käytännön suomen valmiuden, pyrimme oman analyttisen näkökulmamme lisäksi tuomaan esille työvaiheissa käytetyt toimintatavat. Toivon mukaan kyseisistä selonteoista tulee hyödyllisiä esimerkkejä erityisesti muille vastaavassa tilanteessa oleville. Lähinnä tästä syystä olemme minimoineet alamme perusoppien, esimerkiksi tallennusteknisten seikkojen, yksityiskohtaisen selventämisen. Toivomme kuitenkin opinnäytetyömme päätyvän luettavaksi mahdollisimman monelle, media-alaan perehtymättömillekin. Viittaamme ammattisanastoon vain sen ollessa tarkoituksenmukaisinta, jotta käsittelemämme aihe pysyisi mahdollisimman selkeänä.

2 Esituotanto

2.1 Projektin hankkeistaminen

”Nuoruuteni Seinäjoki” – nimellä julkaistu elokuva päätyi työlukujärjestykseen oma-aloitteisuutemme johdosta, tarpeen sanelemana ja siksi, että se oli sopivana ajankohtana välitetty työtarjous. Loppuvuoteen 2009 mennessä opintojemme tuli tutkintosuunnitelman ja aikataulun mukaisesti olla loppusuoralla. Viimeisimpinä pakollisina suorituksina edessä oli kirjalliseen ja audiovisuaaliseen osuuteen ja-kautuva opinnäytetyö, toinen työharjoittelu sekä tuotantokurssisuoritus. Marras-kuussa 2009 tiedustelimme ohjaavalta opettajaltamme lisätietoa erään toisen opiskelijan mainitsemasta ”kaupunkiesittelyvideosta”.

Ammattikorkeakoulullemme tarjottu projekti tulisi täyttämään ainakin osan näistä suorituksista, joten myös koulutusyksikkömme toiset oppilaat harkitsivat tarjouksen vastaanottamista. Tuohon aikaan keskityimme yhä vähemmissä määrin erääseen valmistelemamme dokumenttielokuvaprojektiin, josta kaavailtiin opinnäytetyömme aihetta. Opintojemme etenemisen kannalta kyseisenä ajankohtana oli kuitenkin mielekkäintä harkita muita vaihtoehtoja. Päätimme siis välittää kiinnostuksemme projektia kohtaan, ennen kuin sen ottaisi hoitaakseen joku muu. Ennen elokuvan varsinaisen suunnittelutyön alkua, vastaanotimme tiedot tuolloin vielä alkuteki-jöissään olevasta, runsasta muokkausta osakseen myöhemmin saavasta projek-tista.

Ehdotus audiovisuaalisesta projektista voidaan tiivistää hyväksyttämiseen tähtää-vän prosessin vaiheiksi, joista ensimmäisessä toimitetaan muutaman sivun ehdo-telma rahoittajaksi kaavailulle osapuolelle. Mukana ovat ehdotuksen tekijän yh-teystiedot sekä hankkeen perustiedot. Ehdotelmassa esille tuodun synopsiksen välivaiheen eli treatmentin tulisi auttaa tuottajaa ennakoimaan mahdollisia tuotan-nessa eteen tulevia ongelmia. (Gates 2000, 36–37.) Jos asetamme projektin al-kuvaiheen ammatilliseen viitekehykseen, tuotantoyhtiö on Seinäjoen ammattikor-keakoulu, jonka palveluksessa työskentelimme. Tilaaja on Seinäjoen kaupunki. Eroavaisuudet edellä esitetyn kirjaesimerkin tapahtumiin alkavat projektimme ede-tessä. Tämä johtuu siitä, ettei dokumentin alkuperäisidea ollut meidän. Sen sijaan,

että olisimme pyrkineet hyväksyttämään itse projektia, tehtävämme olikin hyväksyttää oma visiomme sen toteuttamisesta.

Edellä on alkuperäisessä muodossaan tilaajan meille lähettämä sähköposti. Vastanotimme sen ennen käytännön järjestelyjä ja ensimmäistä palaveria. Sitä voidaan pitää alustavasti hahmoteltuna projektikuvauksena. Kehittelemämme tuotantosuunnitelmamme siis pohjasi aluksi sinä esitettyihin tietoihin.

Suunnitelmat ovat vielä aika alkuvaiheessa. Mutta tässä hieman jotain kättä pidempää.

Videon ajatus

- Aikajana, jotain jokaiselta vuosikymmeneltä*
- 5 eri haastateltavaa, 5 eri ikäluokkaa, 5 (tai enemmän) eri paikkaa*
- Museotoimi mieltii paikat ja kysymykset sekä hoitaa haastattelut*
- Kulttuuritoimi mieltii haastateltavat sekä käytännön järjestelyt*
- SeAMK hoitaa teknisen toteutuksen (2-3 opiskelijaa sekä vastuuhenkilö) ja jälkikäsitteilyn*

Tuotos

- Max. 20 min*
- Haastattelija*
- Käsikirjoitus = idea kirkkaana, tarina soljuu eteenpäin*
- Ulkopuolinen käsikirjoittaja. Ehdotettiin Anssi Orrenmaata).*

Aikataulu:

- o Aikaa käsikirjoituksen tekemiseen: joulukuu 2009 - huhtikuu 2010*
- o Kuvaukset: huhtikuu 2010 - kesäkuu 2010*
- o Jälkikäsitteily (editointi): elokuu 2010 - syyskuu 2010*
- o Video valmis 1.10.2010*

- Videoon paikallisten soittajien musiikkia.*

(Kråknäs 17.12 2009).

Kun olimme ottaneet projektin vastaan ja kuulleet tilaajan alkuperäisen idean siitä, mitä he valmiilta teokselta toivoivat, meidän oli aika ryhtyä töihin. Käynnistimme tuotannon valmistelun hahmottelemalla projektin osa-alueiden toteutuksen. Tilaaja ei ollut ilmaissut tarkemmin, kuinka ne tulaisiin hoitamaan. Tiesimme kuitenkin

niiden olevan edellytyksenä projektin etenemiselle. Tästä eteenpäin toimenkuvamme ja vastuumme projektissa siis laajenivat.

2.2 Tapaaminen ennen tuotannon aloittamista

Kun vihdoinkin tapasimme tilaajan, oli kulunut jo kuusi kuukautta alustavan projektisuunnitelman vastaanottamisesta. Näiden kahden käännekohdan aikana emme olleet saaneet tarkempaa ohjeistusta, vaikka sellaista usein tiedustelimmekin. Yksityiskohtien puutteista huolimatta oli molemmilla osapuolilla silti jo selkeämpi kokonaiskuva tuotannon aloittamisesta. Selkeitä linjavetoja pyrittiin ja kyettiin jo ensimmäisessä palaverissa tekemään, mutta tuotantosuunnitelmaan ei tehty vielä merkittäviä muutoksia. Keskinäiseen tuotantovalmisteluunme vaikutti kenties se, että projektista puhuttiin edelleen Seinäjoen 50-vuotisjuhlavideona. On tietenkin mahdotonta sanoa, kuinka merkittävästi se vaikutti kuvaussuunnitelmaan, joka tähän mennessä oli konkreettisin keskenämme hahmottelema esitysohje.

Kokouksen jälkeen tehty suunnittelutyö pohjautui pitkälti vaistomaiseen aiheiden jakamiseen. Tiedostamattamme pilkoimme teeman eri aiheisiin. Lopullinen aihe-rajaus toki erosi lukumäärältään huomattavasti alkuperäisestä, mutta sen järjestys ei juurikaan. Vaikka jo elokuvan niin kutsutussa treatmentissa kaupunkilaisten puheenvuorot olivat teoksen olennaisin informaation välitystapa, seinäjokelaisnuoren näkökulma ei vielä ollut sen punainen lanka. Elokuvan muutoksen mittarina voidaan pitää teoksen silloisen työnimen vertaamista sen lopulliseen nimeen.

Kokouksessa käsiteltiin muun muassa elokuvan kestoa. Se ei juuri eronnut alustavasti kaavaillusta 15–20 minuutista. Ehdottomana ylärajana tilaaja piti tässä vaiheessa 40 minuuttia. Olimme etukäteen miettineet pituutta ja toimme esille, että 20 minuuttia olisi mielenkiinnon ylläpidon kannalta käytännöllisintä. Perustelumme tuntui vahvistavan tilaajankin uskoa keston mielekkyyteen. Ehdotuksemme osoitautui jälkeempään tarkastellen kaukonäköiseksi ratkaisuksi, sillä elokuvastamme ei suinkaan tullut ensi-iltatilaisuuden ainoaa ohjelmanumeroa.

Ennen kuin mitään on edes kuvattu, on tuottajan eduksi miettiä etukäteen tuotteensa markkinointia. (Worthington 2009, 63.) Opiskeleva tuottaja on tässä mie-

lessä nähdäksemme verrattavissa studiojärjestelmän ulkopuolella toimivaan ammattilaiseen, sillä harvemmin kummallakaan on apunaan elokuvan tuotteistamiseen erikoistunut taho. Olemme vahvasti sitä mieltä, että asiantunteva tuottaja miettii ensi-iltaa jo esituotantovaiheessa. Kuvatessa on julkaisuvaiheen kannalta otollisia tilaisuuksia esimerkiksi stillkuvien ottoon. Monet tallennustilanteet ovat täysin riippuvaisia ajankohdasta, ja siksi tuotantovaiheiden välitöntä dokumentointia ei tule mielestämme aliarvioida.

Ensimmäisessä kokoontumisessamme käsitelty elokuvan kokonaiskeston rajoitusta pidettiin joustavana. Tämä johtuu ensisijaisesti siitä, että teoksen sisältö oli kehittämissä vaiheissa. Tämän seikan toimmekin esille kokouksessa ennakkoidaksemme omaa tulevaa leikkausurakkaamme. Lisäksi tahdoimme pitää tilaajan informoituna työskentelyn etenemisestä jo ennen tuotannon alkua. Oletimme tuolloin myös, että suurin piirtein 20 minuutin lisävara helpottaisi ja nopeuttaisi editointia.

Tilaaja tiivistä palaverissa elokuvan ytimen: viisi haastateltavaa muistelee elämänsä Seinäjoella noin 18-vuotiaana. Kokouksessa haastateltavien kerrottiin olevan jo suurin piirtein varmistettuina. Haastatteluja tilaaja kaavaili suoritettaviksi tarinoiden tapahtumapaikoilla. Esityspaikaksi suunniteltiin tuolloin Seinäjoki-salia. Kaupungin lisäksi tilaaja toivoi elokuvan tuovan esille Seinäjoen muutosta 50 vuoden aikana.

Musiikin tullessa puheeksi tilaaja puolsi vahvasti paikallisten artistien tuotantoa. Tässä vaiheessa selostimme, mitä toimenpiteitä ja resursseja tekijänoikeussuojatun musiikin käyttäminen elokuvassa tulisi vaatimaan. Itse tiedustelimme, miten kaupunki aikoi olla osallisena esituotantovaiheessa. Tarvitsisimme esimerkiksi lähteitä elokuvassa käytettävälle arkistomateriaalille. Niiden hankkimisessa kaupungin olisi autettava. Tilaaja mainitsi varmimmiksi lähteiksi kaupungin oman arkiston, kaupunginkirjaston ja maakuntamuseon. Kehotimme ottamaan selvää olisiko ulkopuolisten toimijoiden, kuten Ilkka-lehden tai Yleisradion arkistojen hyödyntäminen resurssien perusteella mahdollisia. Päätimme kokouksen sopimalla alustavan pituuden, kehyskertomuksen sekä sen, mitä kummankin osapuolen tulee tehdä ennen seuraavaa kokoontumista.

Molemminpuolista kokonaiskuvaa välillämme paransi se, että kykenimme vihdoin esittäytymään kasvoista kasvoihin. Kerroimme koulutustaustastamme, työkokemuksistamme ja mihin itse pyrkisimme elokuvan tekemisellä. Kokouksen jälkeen toimenkuvan selkeytymisen ohella olimme epävirallisesti sitoutuneet projektiin. Sopimusta emme kuitenkaan vielä allekirjoittaneet. Jotta sekä projekti että omat opiskelumme kuitenkin etenisivät suunnitelman mukaisesti, meidän oli kuitenkin pitädyttävä lupaamassamme. Projekti oli tässä vaiheessa tietyllä tapaa siis enemmän ammatillinen haaste kuin opiskelijatyö.

2.3 Alustava tuotantosuunnittelu

Puolistrukturoitu haastattelumetodi, jota teemahaastatteluksikin kutsutaan, pohjautuu valmiiseen kysymysrunkoon. Haastattelu voidaan suorittaa sitä käyttäen varsin vapaamuotoisesti. (Aaltonen 2006, 18.) Suunnitellessamme haastattelujen tallentamista, oli muokattavissa oleva haastattelu päällimmäisenä toimintamallinamme. Koimme vapaamuotoisen temaattiseen runkoon pohjaavan kysely välttävän monotonisen lineaarista ulosantia. Lisäksi se auttaisi toteuttamaan ideoita, jotka saattaisivat syntyä vasta haastattelutilanteessa. Esimerkiksi uusia kysymyksiä tulisi mahdollisesti mieleen vasta haastatteluiden aikana.

Vaikka kysymyslista oli kaupungin kirjoittama, se muovautui itse haastattelutilanteissa paljolti senkin mukaan, ketä haastateltiin ja mistä aiheesta. Oli selvää, että tietyistä aiheista joku osaisi kertoa monipuolisesti, toinen hyvin vähän ja kolmas ei ehkä mitään. Siksi ei olisi ollut tarkoituksenmukaista esittää tismalleen samoja kysymyksiä kaikille. Valitsemaamme haastattelutapaa pääsimme soveltamaan laajalaisimmin tallentaessamme Jukka Paavolan haastattelua. Sen sijaan, että kyseinen haastateltava olisi päätenyt dokumenttiin tilaajan kontaktien avulla, hän oli lupautunut mukaan meidän kauttamme. Tästä ja käytännön syistä johtuen suoritimme haastattelun kahdestaan.

Niin sanotut kokeiluhaastattelumme osoittautuivat varsin hyödylliseksi valitsemamme haastattelutavan kannalta. Kokeilevan haastattelun käyttäminen oli läsnä jo kootessamme käyttöömme sopivaa ammattilaisteoriaa alustavan tuotannon aikana. Pääsimme sen avulla näkemään henkilön puherytmin, äänentason ja ruu-

miinkielen. Sen mukaan saatoimme valmistautua seuraavaan kertaan sekä keksiä uusia keskustelunaiheita.

Varmistettuja haastattelupaikkoja ei esituotantovaiheessa ollut. Kuulimme noin viikon varoitusajalla ensimmäisen haastattelupaikan sijainnin. Meillä oli kuitenkin nyt otollisin tilaisuus etsiä kuvauspaikkoja tuoreen välikuvan taltiointia varten. Pyrimme löytämään sijainteja, jotka olivat mahdollisimman samanlaisessa kunnossa verrattuna kulloinkin käsiteltävänä olevaan aikakauteen. Ensisijaisesti kuitenkin tahdoimme luoda mahdollisimman omaperäisen visuaalisen ilmeen. Aikaisemmissa tuotannoissamme niin sanotun välikuvan sisällyttämiselle ei ollut juurikaan mahdollisuutta. Paljolti tästä syystä leikkausvaiheessa lisättävä videomateriaalin käyttö olikin meille merkittävä suunnittelun kohde jo tässä vaiheessa.

Hiljaiseksi tiedoksi kutsutaan sitä tietoa, joka vaikuttaa ihmisen toimintaan hänen sitä tiedostamattaan (Aaltonen 2006, 10). Tällaisena tiedostamattomasti vaikuttavana tekijänä voidaan pitää ennakoasennettamme. Meillä molemmilla oli nimittäin jollain tapaa pessimistinen vaikutelma ajoista, joita elokuvamme tulisi käsittelemään. Haastattelujen aiheeksi kaavailtiin esimerkiksi poliittista toimintaa, uskontoa ja alkoholinkäyttöä. Samankaltainen ennakoasenne vaikutti mahdollisesti siis paitsi meihin, myös tilaajaan. Erityisesti tämä oli huomattavissa kysymysluettelosta.

Kun esimerkiksi seurataan tuotantosuunnitelman etenemistä ja sitä, miten tilaaja otti ideamme erityisesti leikkausvaiheessa vastaan, yhteisymmärrys useasta erityylyseikasta vihjaa samanlaisesta asenteesta kuin itselläme. Alustava suunnitelma rehellisesti sanoen pohjasi varsin värikkäisiin aiheisiin pääasiassa edellä mainituista oletuksista johtuen. Kykenimme itse esimerkiksi samaistumaan voimakkaasti siihen, kuinka samankaltaisesti meitäkin nuoremmat ihmiset, pääasiassa peruskouluoppilaat ja lukiolaiset, todennäköisesti olettisivat ajan 1960-luvulta 1990-luvulle saakka olleen. Näkisimme tähän kaksi syytä. Populaarikulttuuri on mielestämme luonut 60–70-lukujen välisestä ajasta mielikuvan kumouksellisuuden ja poliittisen kärjistyneisyyden aikakautena. On kenties ymmärrettävää olettaa, ettei Seinäjoenkaan silloinen todellisuus olisi ollut kaukana vastaavanlaisesta yhteiskunnallisesta tilasta. Kun taas tarkastellaan koko Suomen ilmapiiriä 80–90-luvuilta, leimaa käsityksiä eittämättä vahvasti tuolloin läpikäyty lama. Tuotannon

edetessä ja tarkentuvien suunnitelmien alettua vähitellen todellistua, aloimme ennen pitkää tiedostaa tämän työhömmä vaikuttavan asenteen. Pyrimme hyödyntämään sitä jo esituotantovaiheessa suunnittelemalla elokuvasta ennakkokäsityksiä ja illuusioitakin murtavaa teosta.

2.4 Esituotannon eteneminen

Ensimmäisen kokouksen jälkeen seuraava edistysaskel kuvausten aloittamiseksi oli tilaajan vastuulla ollut haastateltavien hankkiminen. Ajallaan lista kyllä saapui-kin nähtäväksemme, mutta ei valmiina. Vajaan viikon kuluttua ensimmäisestä tuotantopalaverista oli varmistunut yksi uusi haastateltava. Varmistettuja kameran edessä muistelijoina oli siis tähän mennessä yhteensä kolme. Teimme tästä syystä ehdotuksen 90-luvun haastateltavasta henkilöstä. Tilaajalle hän olisi sopinut, mutta haastatteluun suostuminen ei käynyt ehdokkaalle itselleen. Tässä vaiheessa henkilön hankkiminen jäi muiden juoksevien asioiden vuoksi taka-alalle.

Täten esituotannon osalta kaikki ei ollut mennyt suunnitelman mukaan. Esimerkiksi ulkoista käsikirjoittajaa ei tilaaja pitänyt enää tarpeellisena tai edes mahdollisena. Emme kuitenkaan kokeneet tarpeelliseksi ottaa asiaa käsiteltäväksi. Toimimme näin, koska kaikki mahdollinen kontrolli elokuvan suhteen oli mielestämme oppimisprosessimme eduksi. Koimme vastualueen laajentumisen pikemminkin uutena tilaisuutena, vaikka esimerkiksi käsikirjoittaminen ei tuottajan toimenkuvaan varsinaisesti kuulukaan. Jos käsikirjoituksen olisi tehnyt joku muu, emme tuskin olisi voineet suunnitella elokuvan osa-alueita yhtä itsenäisesti. Toisesta näkökulmasta katsoen laajentuva tehtäväskaala ei välttämättä vaikuttanut positiivisesti. Tämä johtuu kahden henkilön tuotantotiimillemme kasaantuneista yksittäisistä työmääristä.

Tuottajan toimenkuvan ydintehtäviin kuuluu kokonaisuuksien ohella ihmisten hallinta. Se tarkoittaa myös resurssien kohdentamista oikeisiin paikkoihin. Tuotantoprosessin ylläpito tarkoittaa nimenomaan tasapainon säilyttämistä. Työhön käytävissä olevat resurssit sen sijaan ovat tilaajan vastuualuetta. Tuottajalla tulisi näin ollen olla eniten vaikutusvaltaa tuotannon puitteita luodessa. Ulkopuolisten tavoit-

teet voivat olla suuria, eikä niistä haluta tinkiä. Tuottajan on kuitenkin oltava tuotantotehtävistä lopulta vastaava henkilö. (Saksala 2008, 53.)

Jo tuotannollisetkin lähtökohtamme olivat ristiriidassa ammatillisen toimenkuvan kanssa. Jotta olosuhteiden aiheuttamaa resurssipulaa olisi voitu kompensoida, tuotantotiimimme olisi pitänyt olla suurempi. Yksittäiset, kohtuullisen pitkäkestoiset hitaat jaksotkin olivat esituotannon riesana. Useita kuukausia ehti vierähtää, ennen kuin tuotanto varsinaisesti käynnistyi. Erityisesti kuvausten neljän kuukauden viivästyminen alkuperäisen aikataulun vastaisesti hankaloitti tilannetta. Esituotanto oli lopulta heinäkuussa kypsä, mahdollistaen kuvauksien aloittamisen. Itse olimmekin aloittamiseen tuolloin jo valmiita. Valitettavasti kaupungin työntekijöillä alkoi juuri silloin lomakausi. Tästä johtuen kuvausten aloittaminen siirtyi. Viivästyminen vaikutti koko lopputuotannon kulkuun tiukentamalla vaadittavaa työtahtia. Jos olisi ollut mahdollista edetä aikataulussa, olisimme voineet siirtyä haastavimpaan osuuteen, eli jälkituotantoon, kuukausia aikaisemmin. Kokouksissa tehdyt päätökset ja lupaukset pitivät kuitenkin jo esituotantovaiheessa paikkansa. Kuten ajallaan julkaistusta elokuvastamme voidaan päätellä, suunniteltujen asioiden toteutumattomuus ei muodostunut esteeksi, vaan korkeintaan hidasteeksi.

3 Tuotanto

3.1 Tuotannon alku ja kokonaisaikataulu

Kesän aikana tehdyn esituotannon jälkeen aloitimme haastattelujen kuvaukset elokuussa, ja ne jatkuivat lokakuun loppuun asti. Haastattelujen kuvaamisen ohella suoritimme arkistomateriaalin etsimisen syyskuusta marraskuuhun, ja välikuvien taltioinnin syys- ja lokakuussa. Jälkituotantovaiheen aloitimme jo syyskuussa purkamalla kuvaamaamme haastattelu- ja välikuvamateriaalin. Täysipainoiseen editointiin pääsimme lokakuun lopussa, kun viimeiset haastattelut oli kuvattu. Marraskuussa suoritettiin graafisen ulkoasun viimeistely, ja tallenteessa käytetyn musiikin valinta.

Kuvaukset toteutimme mahdollisimman yksinkertaisesti, johtuen kuvausryhmän koosta. Aikaisemmat kokemukset koulutusohjelmamme pienesti miehitetyistä tuotannoistakin puolsivat valintaa. Jokaisen haastateltavan kahdesta kuvaustilanteesta ensimmäinen, suunnitelmien mukainen kokeileva haastattelu, toteutettaisiin yhdellä jalustalle sijoitetulla kameralla. Valaisua ei erikseen juuri käytettäisi, ja ääni taltioitaisiin kameran mikrofonilla.

Alustavien haastattelujen tarkoitus oli lähinnä totuttaa haastateltava kuvaustilanteeseen ja tehdä kysymykset hänelle tutuksi. Näin haastateltavan nuoruusmuistot heräisivät paremmin eloon varsinaista haastattelua varten. Lopullinen haastattelu-tilanne oli tarkoitus toteuttaa mahdollisuuksien mukaan paikassa, joka sopisi haastateltavan kertomaan vuosikymmeneen. Nämä haastattelut tallentaisimme kahdella jalustalla olevalla kameralla, nappimikrofonilla ja valaistuksella, jonka rakentaisimme tilanteeseen sopivaksi. Kuvaukset alkoivat keskiviikkona 11.8.2010 Seinäjoen Varikkogalleriassa. Kuvausolosuhteiltaan rakennus oli pieni, ja meidän oli varottava vahingoittamasta esillä olevia taideteoksia.

3.2 Tallennustilanteiden analysointia

3.2.1 Haastattelut

Positivistinen analyysi vertaa tosiasioita haastatteluista saatuun tietoon tulkiten näin, mitä haastattelut kertovat maailmasta. **Emotionalismi** taas käsittelee haastattelukohteita kokevina subjekteina, jotka rakentavat aktiivisesti omia maailmojaan. **Konstruktioonisessa** tarkastelumetodissa merkitykset luodaan haastateltavan ja haastattelijan yhteistyönä. Tällöin tutkitaan merkitysten rakentumista vuorovaikutuksen seurauksena. (Silverman 2004, 86–87.)

Emotionalismi oli näistä kolmesta tarkoituksenmukaisin haastatellussamme nuoruuttaan muistelevia. Se ei kuitenkaan täysin poissulkenut kahden muun tavan käyttöä. Konstruktioonisesta lähestymistavan mukaisesti pidimme haastateltavia parhaan kykymme mukaan tietoisina, mihin tarkoitukseen aiomme tallenteita käyttää. Luodaksemme mahdollisimman luontevan tuntuksen tallennustilanteen, pyrimme inhimillistämään itsemme haastateltaville muun muassa tuomalla oman eteläpohjalaisuutemme esille. Vastavuoroisesti kerroimme kuinka merkittäviä omassa nuoruudessamme olivat paikat ja tapahtumat, joista haastateltavat puhuivat. Haastatteluprosessi kokonaisuudessaan oli siis, huolimatta tehtävistämme haastattelun taltioijina, vuorovaikutteinen.

3.2.2 Kuvauksemme yleisesti

Aiemmissa koulun tuotannoissa oli käytetty esimerkiksi käsivarakuvausta haastattelutilanteissa. Tällä kertaa sen käyttäminen ei ollut käytännöllistä jo siitäkin syystä, että kuvauskalustoa käsittelemässä oli kaksi henkeä. Myös kaavailtu editointimetodi hyötyisi parhaiten tasaisesta kuvasta. Näistä syistä asetimme kamerat ja lustalle haastatteluissa, jotka lopulliseen leikkaukseen tulisivat. Vaikka tarvittavat tekniset resurssit olisivat olleet käytössämme, olisi staattista kameraa puoltanut eräs toinenkin oleellinen seikka. Tilaajan kanssa käymissämme tuotannollisissa keskusteluissa oli ilmennyt valmiin tuotteen laaja kohderyhmä. Kuvallisen ilmaisun tulisi miellyttää monta lukemistottumusta (Korvenoja 2004, 77–78).

Tallentaessa otosta on samalla huomioitava edellä nähdyt ja kuullut kohteet sekä seuraava kohde. On leikkauksen kannalta välttämätöntä tietää edellisen kohteen viimeinen sijainti otoksessa ja se, mihin se seuraavassa otoksessa tulee sijoittumaan. Kuvaustilanteessa on siis ennakoitava leikkausvaiheessa tehtäviä lopullisia päätöksiä kohteiden sijainneista ja keskinäisistä asemista. (Pirilä & Kivi 2005, 47–48.) Kuvaustilanteessa käytössä olleiden kahden kameran kuvakulmien ja sommitelujen suunnittelut teimme haastateltavien lukumäärän perusteella. Tallennettavana oli kuusi haastateltavaa, joten oli tärkeää, että leikkausvaiheessa kuvanvaihdokset olisivat luontevia henkilöiden kesken. Henkilöitä haastateltiin yksitellen, mutta halusimme valmiiseen dokumenttiin eräänlaista vuoropuhelua haastateltavien ja aiheiden välille.

Päädymme sijoittamaan puolet haastateltavista kuva-alan vasemmalle ja loput oikealle puolelle. Kuvasommitelussa oli otettava huomioon materiaalin luonne ja sovellettu kuvaustapa. Lisäksi kuvan ylälaitaan jälkituotantovaiheessa asetettaisiin haastateltavan nimi. Kuvakulmien suunnittelussa ensisijainen päämäärä oli tapahtumaympäristöjen tutustuttaminen katsojille. Täten ensisijaisen kameran rajaukseksi sovittiin kokokuva tai suuri kokokuva. Kyseinen rajaus oli valitsemamme esittämistävän kannalta haasteellinen, sillä haastateltajan ei saisi näkyä kuva-alassa.

Työskentelemisissä monikameratuotannoissa olimme oppineet, että kuvien rajauksessa tulisi olla välissä yksi kuvakoko. Kokemustemme perusteella toisen kameran rajaukseksi oli valittava lähikuva tai puolikuva. Päätös johtuu siitä, kumpi paremmin soveltuu kuvaustilaan sekä henkilön kasvojen kuvaamiseen. Tätä tarkemmin emme voineet vielä suunnitella kuvaustilanteita, koska kuvauspaikat selvisivät vasta tehtyämme koekuvauksen.

3.2.3 Valaisu

Valaisun suunnittelussa toimivat apuna pääasiallisesti opintojemme tarjoamat perusteet. Aikaisemmissa tuotannoissa havaitsimme laadukkaan valaisun toteuttamisen vaativan paljon aikaa. Valonlähteitä kyseisten tuotantojen kuvaustilanteissa siirrettiin jopa yli pari tuntia optimaalisen valaisun luomiseksi. Tällöin oli useita silmäpareja valvomassa kuvanlaatua muiden manipuloidessa valoja. Tilanne oli tie-

tenkin erilainen kahden miehen tuotantoryhmässämme. Laadimme siksi yksinkertaiset suunnitelmat yksittäisille kuvauspaikoille.

Tärkeintä oli valojen helppo liikuteltavuus ja kasattavuus. Sachtlerin kolmen valon valikoima oli olosuhteisiin sopivin, joten valitsimme sen. Kyseisten valojen suurimpia puutteita ovat heikko valonrajaus sekä ongelmat isoja tiloja valaistessa. Aikaisemmin oppimaamme nojaten olisimme tietenkin voineet muokata valoa heijastavilla kangaskehikoilla. Tuotanto-olosuhteiden ajalliset rajoitteet ja kuljettamisesta aiheutuva lisätyö kuitenkin puolsivat niiden käyttämättä jättämistä.

Valoa käytetään elokuvakerronnassa otosten muotoiluun sekä dramatisointiin. Tästä syystä kohteen valaisussa on aina kysymys tyylistä. (Pirilä & Kivi 2005, 131.) Yhteisymmärryksessä tilaajan kanssa päätetty elokuvan tyyli sai meidät sulkemaan dramaattiset valaistustekniikat pois. Pehmeä valo on aina hyvä ratkaisu kuvauskohteen ollessa lähellä kameraa (Korvenoja 2004, 166–167). Aikomuksemme oli käyttää lähikuvaa, joten pehmeän valon käyttö oli tarkoituksenmukainen ratkaisu.

Ammattilaispiireissä painotetaan kuvauskohteen kasvojen huomioimista valaistessa. Kasvojen uurteet, leuka ja silmäkuoppien rakenne vaikuttavat ratkaisevasti siihen, miten henkilöä tulee valaista. Pehmeämpää valoa käyttäessä kasvojen valaisu on kuitenkin aavistuksen verran vaivattomampaa. Sitä käyttäessä ei varjoja synny yhtä paljon kuin dramaattisessa valaisussa. Näiden syiden ohella lyhyehkön rakentamisajan ja pehmeän valon tarkoitus oli varmistaa kuvatyylin jatkuvuus haastateltavien välillä.

Koehaastatteluissa muualta tuotavia valoja ei ollut missään vaiheessa tarkoitus käyttää. Varsinaisiin kuvaustilanteisiin varauduttiin useammilla, kuvauspaikkakeskeisillä suunnitelmilla. Mikäli sisätiloissa olisi käytettävissä ikkunan kautta tulevaa luonnonvaloa, pyrittäisiin sitä hyödyntämään. Kovempi luonnonvalo tosin vaikeuttaisi pehmeän valaistuksen luomista, joka oli kuvauksillemme olennaisempi. Luonnonvalon olimme aikaisemmissa töissä todenneet käyttökelpoiseksi sen aikaansaaman naturalistisen efektin takia. Se myös toimi valaistessa koko tilaa tai esimerkiksi henkilön kasvoja. Haastattelun tapahtuessa mahdollisesti ulkotilassa, py-

rittäisiinkin kolmipistevalaisu toteuttamaan joko keinovalolla tai auringonvalolla. Tällöin hyödyntäisimme myös heijastimia.

3.2.4 Ääni

Oppilaitoksemme äänikurssilla ja oppikirjoista olemme oppineet, että parhaimman äänenlaadun saa puomimikrofonilla. Tämän seikan olemme todenneet käytännösäkin. Aiemmissa tuotannoissa olemme käyttäneet paljon nappimikrofoniakin haastattelutilanteissa. Nappimikrofonin äänentaltiointikyky on puomimikrofoniin verrattuna heikompi. Tämän vuoksi se rekisteröi vähemmän häiriöääniäkin. Esimerkiksi ilmastointilaitteen humina jää nappimikrofonilla äänittäessä pienemmäksi puomitettuun ääneen verrattuna. Vähäisempi häiriöääni johtuu myös siitä, että nappimikrofonilla pääsee lähemmäksi puhujaa.

Sovimme siis, että käytämme nappimikrofonia lopullisessa haastattelutilanteessa. Sen käyttö olisi helpompaa, vaikkakin äänenlaatu olisi hivenen heikompaa puomitettuun ääneen verrattuna. Nappimikrofonista ääni säilöttäisiin kovalevytallentimeen. Kovalevytallentimen etuihin kuuluu sen monipuolinen säädettävyys ja korkea tallennuksen laatu. Päätimme kuitenkin taltioida äänen nauhalle kameran omalla mikrofonillakin. Tällä tavoin saisimme käyttöömmme tilääntä, ja nauhaääni toimisi varmuuskopiona.

3.2.5 Otanta haastatteluista

Kari Salon haastattelun kuvauspaikaksi oli sovittu hotelli Stuerkki eli entinen Sor-sanpesä. 80-luvun alussa se oli Seinäjoella suosittu nuorison kokoontumispaikka, ja tarjosi täten mitä suotuisimmat haastattelupuitteet. Salo kertoi Seinäjoen nuorison elämästä 70- ja 80-luvun taitteissa. Kävimme viikkoa ennen sovittua haastattelupäivää tutustumassa kuvauskohteeseen. Piirsimme kuvauspaikasta pohjakartan, jonka avulla pystyimme tarkentamaan haastattelutilanteen suunnitelmia. Samaa toteuttamistapaa harkitsimme kaikkiin jäljellä oleviin haastatteluihin. Kuvauspäivänä meille kuitenkin selvisi, että emme voisikaan kuvata ennalta suunnitellussa tilassa. Tämä johti suuriin ongelmiin, sillä meillä ei ollut tarpeeksi kokemusta

toimiaksemme kahdestaan riittävän nopeasti ilman tarkkoja suunnitelmia. Käytösämme oli vajaat puolitoista tuntia ennen haastattelun sovittua aloitusaikaa.

Saimme käyttöömme ruokasalin seinää vasten sijoitetun sohvan, jonka oikealla puolella oli iso ikkunarivi. Ruokasalin ikkunasta sisään loistanut auringonvalo muodosti päävalomme. Koottuamme kuvauskaluston päätimme sijoittaa haastateltavan kuva-alan oikeaan laitaan. Tätä päätöstä tuki sohvan sijainti huoneen oikealla sivulla. Näin saimme kuvaan luonnollisemman vaikutelman, ja haastateltajan kuvasta pois rajaaminen helpottui. Ensimmäiseksi sommittelimme kuvan, joka tutustuttaa tilan katsojille (Kuva 1). Kooksi siihen tuli lopulta hieman kokokuvaa isompi rajaus. Kuvattavassa tilassa oli pitkiä ruokailupöytiä ja neliskulmaisia muotoja, joita päätimme hyödyntää näitä sommitelmissa.

Kuva 1. Kokokuva.

Kuva 2. Väärin sommiteltu kuva-ala.

Viivat ja linjat ovat voimakkaita katsojan huomiota suuntaavia ja muokkaavia tekijöitä. Jokainen viivoina hahmoteltavissa oleva visuaalinen vaikuttaja saattaa ohjata katsetta. Tällainen vaikuttaja johdattaa katseen osasta toiseen, tai kohdistaa sen tärkeimpään huomiopisteeseen. (Korvenoja 2004, 70.) Kuva-alamme huomiopiste oli sohvalla istuva haastateltava. Johdatimme katseen häneen kuvan vasemmalle ja oikealle puolelle sijoitettujen tuolien avulla. Niistä muodostuu vinoja linjoja kohteeseen sekä käytävä, joka johtaa haastateltavaan. Esimerkiksi vaalea sohva, jolla Salo istuu, ohjaa katsetta tehokkaasti. Se muodostuu viivoista, ja on tyystin erivärinen kuin takana näkyvä tumma seinä. Tästä johtuen sohva nousee hyvin esille kuva-alassa.

Kokokuvan asettelu vei enemmän aikaa kuin toisen sommitelman. Tämä näkyy jälkimmäisenä mainitun kuvauslopputuloksessa. Sommitelimme sen lähinnä kahdella perusteella; haastateltaja oli rajattava kuvan ulkopuolelle ja haastateltavan täytyi näkyä kuvassa. Kuvausteoreettisessa mielessä kuva on tosin aseteltu väärin (Kuva 2). Korvenojan (2004, 47) mukaan henkilöä ei tulisi rajata sääristä. Mikäli saisimme sommitella ja rajata kuvan uudestaan, päätyisimme suureen puolikuvaan, jossa henkilö rajataan lantion alapuolelta. Tällöin rajausta olisi oikeaoppinen, ja sohva toimisi tehokkaana katseenohjaajana samalla tavalla kuin kokokuvassa.

Valaisussa päädyimme onneksi nopeaan ratkaisuun. Suureksi eduksi osoittautui ikkunasta paistanut valo. Valaistussuunnitelmamme mukaisesti luonnonvaloa oli mahdollista hyödyntää, koska pilvisen sään ansiosta ulkoa tullut auringonvalo ei ollut kovaa. Haastateltavan sijaintikin teki takavalon käytön mahdottomaksi. Tarvitimme tästä syystä ainoastaan tasoitusvaloa.

Tasoitusvalo sijoitetaan yleensä päävaloon nähden kameran toiselle puolelle. Luonnonvalo toimi tässä tapauksessa päävalona. Kohdistettu keinovalo valaisee kameran kohteen päävalon varjoalueilla, joskin himmeämmin kuin luonnonvalo. Sen tehtävä on lähinnä pehmentää liian voimakkaita varjoja, joita päävalo saattaa luoda. (Korvenoja 2004, 164.) Laatiimme suunnitelman ansiosta ääneen taltiointiinkin ei kulunut kauaa. Laitteiston valmistelu sujui aikaisemmasta käyttökoke-
musta johtuen nopeasti.

Kuvauksen ja valaisun toteutus sujui vaivattomasti. Pystyimme molemmissa työosuuksissa hyödyntämään alustavia suunnitelmiamme tehokkaimmin. Kuvasommitelmien tekeminen sen sijaan oli vaikeaa. Mielestämme tämä johtui puutteellisista taidoistamme. Jotta voitaisiin laatia nopeasti oikeaoppiset rajaukset ja sommitelmat, on nähdäksemme oltava riittävästi kuvauskokemusta. Tällaisten audiovisuaalisen alan työskentelytapojen muodostumisessa ilmenee jälleen niin sanotun hiljaisen tiedon merkitys.

Ammattilaisen on tunnettava kamerailmaisun eri visuaaliset tekijät, ymmärrettävä niiden välinen riippuvuus ja hyödynnettävä tietoa käytännössä. Korkeatasoinen osaaminen kehittyi sisäisesti. Sen seurauksena jopa kymmenet kuvan sisällölliset valinnat tehdään tiedostamattomasti. (Korvenoja 2004, 57.) Koska olemme vasta opiskelijoita, olemme vielä kaukana tällaisesta taitotasosta.

3.3 Arkistomateriaalin keruu – ennen kokematon työtehtävä

Arkistomateriaalin tutkiminen lukeutui koulutuksemme ulkopuoliselle alueelle. Meillä ei ollut siitä juuri minkäänlaista kokemusta. Ensimmäiseksi käännyimme tilaajan puoleen selvittääksemme kaupungin arkistoista löytyvän käyttökelpoisen materiaalin määrän. Otettuamme asian esille palaverissa, meitä neuvottiin ottamaan yhteys Ulla Paavolaan, jonka vastuulla on kaupungintalon arkiston hoitaminen. Sovittuamme tapaamisen, kykenimme hänen avullaan käymään läpi kaupungintalolta löytyvää materiaalia, joka osoittautui ennakoitua niukemmaksi.

Arkistoissa oli kolme kaupunkia käsittelevää, 8 millimetrin filmille kuvattua tallennetta. Niiden löytyminen VHS-nauhalle siirrettynä oli helpotus, koska koulun laitteilla filmin siirto ei olisi onnistunut. Meillä ei myöskään ollut tiedossa missä ja miten tämä olisi ollut edes mahdollista. Tallenteita katsoessa edukseen erottui 60-luvun alussa kuvattu ”Seinäjäki – Lakeuden kaupunki”. Tallenne oli etsimäämme kattavaa ajankuvaa 60-luvun Seinäjoesta, joten valitsimme sen lopulliseen leikkaukseen. Alkuperäisfilmistä tehty kopio oli rakeinen ja ajan kuluttama, mutta sen kunto osoittautui vahingossa tehokkaaksi tyyliseikaksi.

Muut kaksi tallennetta eivät mielestämme olleet käyttöön soveltuvia, emmekä löytäneet muuta käyttökelpoista materiaalia kaupungintalon arkistosta. Esimerkiksi toivomiamme vanhoja tapahtumajulisteita ei ole julkisten virastojen toimesta säilytetty ollenkaan Seinäjoella. Vanhat valokuvat olivat sen sijaan maakuntakirjaston arkistoissa. Otimme yhteyttä selvittääksemme arkistosta vastaavat henkilöt, ja onko kirjaston kokoelmaa mahdollista käyttää dokumentissamme. Arkisto koostuu noin 4000 kuvasta, jotka on koottu niin ammattikuvaajien kuin amatöörikuvaajienkin kokoelmista 1920-luvulta lähtien. Suurin osa koostuu kuitenkin 1940–1960-luvuilla otetuista kuvista.

Arkistosta vastaaviin henkilöihin tutustuttuamme saimme tietää kaikkien arkiston kuvien olevan käytössä, mikäli tekijät antaisivat siihen luvan (Liite 3). Uutta tietoa itsellemme oli, että joutuisimme kysymään tekijöiltä erikseen luvat, vaikka kaupunki ja maakuntakirjasto hallinnoivat materiaalia. Kaikki arkiston kuvat oli aikoinaan digitalisoitu, ja niitä oli mahdollista selata Porstuakirjastot -sivustolla. Tämä helpotti suuresti kuvamateriaalin selausta, sillä näin saatoimme selata kuvia etätyönä. Samalla säästyimme kuvien skannaamiselta.

Kysyimme erikseen tilaajalta ja kaupunginarkiston yhteyshenkilöltämme neuvoja vanhojen tapahtumajulisteiden etsimiseen. Valitettavasti kumpikaan ei osannut auttaa. Päätimme täten unohtaa niiden etsimisen priorisoinnin takia, ja tyytyä löytämäämme kuva- ja videomateriaaliin. Jälkeenpäin ajatellen etsinnässä olisi ollut hyödyllisempää kääntyä Selmun tai muun vastaavan yhdistyksen puoleen. Elokuvan teeman huomioiden tapahtumajulisteiden sisällyttäminen olisi saattanut olla kuitenkin ongelmallista.

Merkittävin ongelma arkistomateriaalia tutkiessa oli ajan puute. Otaksuimme arkistomateriaalin läpikäymisen olevan kohtuullisen helppoa ja nopeaa, joten aloitimme kuvamateriaalin etsimisen vasta syyskuun alussa. Jos meillä olisi ollut tehtävästä kokemusta, olisimme varmasti ryhtyneet aineiston tutkintaan jo huomattavasti aikaisemmin. Kokemattomuutemme takia sovimme, että käymme läpi maakuntakirjaston kuvapankkia kuvausten välipäivinä. Tällä tavoin saisimme kyseisen työvaiheen hyvissä ajoin valmiiksi ennen editointivaihetta. Kaupungin oman arkiston läpikäyminen oli nopeasti suoritettu johtuen niukasta filmi- ja kuva-arkistosta. Siirtyessämme käsittelemään maakuntakirjaston laajaa kuvapankkia, huomasim-

me kuitenkin sen perusteelliseen läpikäyntiin kuluvan ainakin kuukauden. Huolimatta siitä, että jaoimme kuvien selaamistyön puoliksi keskenämme, aika ei riittänyt perusteellisempaan seulontaan. Käytyämme kuvat lopulta läpi olimme jo pitkälle lokakuussa. Tuolloin dokumentin julkaisuun oli enää noin puolitoista kuukautta. Opimme arkistojen käsittelystä paljon ajatellen mahdollisia tulevia tuotantoja. Mikäli editoitavassa työssä tullaan käyttämään arkistomateriaalia, on sen tutkintaa varten mielestämme varattava aikaa runsaasti. Paras vaihtoehto olisi palkata oma työntekijä, jonka vastuulle delegoida tehtävä kokonaisuudessaan.

3.4 Välikuvan taltiointi ja sisällyttäminen

Alustavassa tuotantosuunnitelmassa olimme sopineet, että kuvaamme Seinäjoen kaupungista katunäkymiä, rakennuksia, maamerkkejä ja maisemakuvia. Olimme käyttäneet vastaavaa materiaalia hiukan aikaisemmissa tuotannoissa. Näissä projekteissa vähäisenkin välikuvan hyödyntäminen oli kuitenkin todettu leikkausvaiheessa korvaamattomaksi. Välikuvaa käyttäen leikkauksen rytmitys oli yksinkertaisempaa, ja se antoi mahdollisuuden persoonallisiin editointiratkaisuihin.

Roy Thompsonin mukaan kuvaotoksella on viisi elementtiä, joiden sanelemana jokaisella kuvalla on oltava motiivi, informaatio, kompositio tai rajaus, kuvauskulma ja jatkuvuus. (Thompson 1998, 26–47). Välikuvamme ensisijainen tarkoitus oli toimia rekonstruktioina Seinäjoen kaupungin vuosien kuluessa läpikäymästä muutoksesta. Kyseinen efekti oli tarkoitus toteuttaa editoimalla vanhaa arkistokuvaa kaupungin rakennuksista ja katunäkymistä yhteen kuvaamamme uuden materiaalin kanssa. Muun kuvamateriaalin tarkoitus on dokumentin päähenkilön eli Seinäjoen kaupungin esilletuominen. Kaupunki on dokumentin päähenkilö, koska se on kaikkia haastateltavia yhdistävä asia.

Tehdessämme Sanomalehtiweek -tilaustuotantoa käytimme samantapaista oheiskuvaa yhdessä musiikin kanssa. Tällöin aiheena oli lasten puuhastelu lehdenteon parissa, ja kuvien tarkoitus oli luoda iloisen touhukasta tunnelmaa. Halusimme samankaltaisesti luoda eloisaa kaupunkihenkeä siivittämään aihetta. Sovimme tästä syystä tilaajan kanssa tekevämme neljä noin 30 sekunnin pituista musiikkikollaasia, joissa käytämme arkistomateriaalia ja itse luomaamme välikuvaa. Laa-

dimme kuvaussuunnitelman tätä käyttötarkoitusta varten. Aikaisemmin olimme kuvanneet vastaavia kuvia ilman tarkempaa kuvauslistaa. Kyseisinä kertoina havaitsimme leikkausvaiheessa monen hyvän välikuvan jääneen uupumaan, koska kuvauspaikoilla oli toimittu hätäillen ja vailla ennakkovalmisteluja ohjaavaa ideaa.

Kuvaussuunnitelmamme koostui eri rakennusten, tapahtumapaikkojen ja katunäkymien taltioinnista. Päätimme myös kuvata auringonlaskun Lakeuden rististä ja samasta paikasta tuoda näkyviin kaupungin keskustan. Osaan kuvista halusimme lisäksi näkyviin loppukesän kauniin oranssinpunaisena paistavaa iltaurinkoa. Taltioidut kuvat toimivat erinomaisesti leikkaukseen suunniteltua käyttötarkoitusta varten. Mielestämme tämä oli jopa onnistunein työvaihe dokumenttia tehdessä.

4 Jälkituotanto

4.1 Haastatteluaineiston purku

Kun olimme saaneet taltioitua ensimmäisen haastattelun kokonaan, aloitimme materiaalin läpikäynnin. Haastattelujen käsittely lopullista leikkausta varten oli käytännössä koko editointiurakan pituinen prosessi. Aiherajaus muuttui leikkauksen loppuun saakka, joten kuvatus aineiston läpikäynti ei ollut edes teoriassa mahdollista suorittaa yhdeltä istumalta. Rajasimme jokaisesta haastattelusta ensimmäiseksi pois ainoastaan kysymykset, ja puheen, jota olisi mahdotonta sisällyttää valmiiseen elokuvaan. Aiheita oli aluksi huomattavasti enemmän kuin lopullisessa elokuvassa. Tiivistimme ne noin 14 tunnin raakamateriaalista runsaan 20 minuutin pituiseksi elokuvaksi. Haastatteluvaiheessa soveltamamme ennakoiva positivistinen analyysi vaikutti niiden purkamiseen vähiten. Koko teoksen luonne sulki enimmälti pois potentiaalin tai edes pyrkimyksen globaaliin faktuaalisuuteen. Lähinä nuorisolle olennaiset asiat, kuten populaarikulttuuri, olivat aiheita, jotka koskettivat paljon laajempaa kohderyhmää kuin mihin keskityimme.

Aiheiden rajaus oli helpompaa, kuin pitää niiden suhde toisiinsa yhteen nivoutuvana. Kantavan teeman oli oltava Seinäjoki, joten päätimme ensimmäiseksi vähentää yleistä aikakausikuvausta ja populaarikulttuuriin liittyviä aiheita, esimerkiksi televisiota. Käyttämämme haastattelumallin mukaisesti pyrimme mahdollisimman hyvin tuomaan esille esimerkiksi poliittista ja uskonnollista toimintaa. Niiden lähes täydellinen puute haastateltaviemme elämässä yllätti meidät.

Koska meillä oli otollinen tilaisuus tarjota haastatteluista mahdollisimman omaperäisiä näkemyksiä tilaajalle, jatkoimme haastatteluaineiston purkamista vastausten perusteella. Lajittelimme leikkeet aiheen ja haastattelun mukaan. Kun haastattelumateriaalia oli kertynyt neljältä eri ihmiseltä, havaitsimme että suunniteltuja aiheita tulisi olemaan liikaa. Aineistoa olisi riittänyt alun perin kaavailtuihin aiheisiin. Esteenä tälle oli määrätty kesto sekä epätasaisuus vastausten määrässä haastateltavien kesken. Tämän pohjalta meidän oli tasapainoiltava saadaksemme haastatelluilta lopulliseen elokuvaan suurin piirtein yhtä paljon vastauksia. Tämä tavoite

oli syntynyt halustamme tehdä elokuvasta kaikenikäisten seinäjokelaisten mielenkiinnon kohde.

Lopulta aloimme tiivistää samankaltaisia aiheita. Esimerkiksi alkoholinkäyttö, baarit ja kaupungilla oleskelu yhdistettiin. Kun vastaukset keikkapaikoista ja musiikista siirrettiin samaan osioon, oli aiheista kerätty kokoon kaikki käyttökelpoinen. Purkamisprosessi päättyi kokonaan vasta kaikkien haastattelujen läpikäynnin jälkeen. Loppujen lopuksi haastateltavia oli taltioitu kuusi, eli alkuperäissuunnitelmasta poiketen heitä oli yksi ylimääräinen. Tämä pidensi hiukan aineiston käsittelyä. Saimme editointiin samalla kuitenkin liikkumavaraa pyrkiessämme tasavertaisuuteen sekä aikakausien edustuksen että haastateltavien kesken. Leikkauksen työjärjestykseen kuudes haastateltava ei juuri tuonut muutoksia. Olimme jakaneet tehtävät tässä vaiheessa haastattelumateriaalin lajitteluun sekä graafisen ilmeen luomiseen. Tällä tavoin kykenimme keskittymään samanaikaisesti kahteen jälkituotannon oleellisimpaan työtehtävään ilman, että editointiratkaisuista tulisi liian yksipuolisia.

4.2 Leikkaustyylin ja -suunnitelman soveltaminen

Meillä oli kohtuullisen selkeä käsitys editoinnin rytmittämisestä. Käytimme esimerkkinä soveltumattomasta leikkaustyylistä Alku. – 2008–tapahtumaa varten kuvattuja kilpailevien yhtyeiden esittelyvideoita. Alkupisteen esittelyvideoissa kuva liikkuu runsaasti, leikkaus on nykivää ja värit sekä kuvakulmat vaihtelevat. Ne oli editoitu ajatellen kohdeyleisöä, eli alle 20-vuotiaita, jotka tahtoisivat tietää muutamassa kymmenessä sekunnissa olennaisimmat asiat lavalla esiintyvistä muusikoista. ”Nuoruuteni Seinäjoessa” esitettävät haastattelut olisivat kohtuullisen hidastempoisia ja elokuvan kohdeyleisö laaja. Kaiken lisäksi meillä oli suuri määrä materiaalia esitettävänäamme suhteellisen lyhyeen elokuvaan tiivistettynä. Nämä faktat lähtökohtanamme aloimme tutkia, kuinka luoda mielenkiintoa ylläpitävä, nuorempaa ikäpolvea miellyttävä ilmaisu, jota ikääntyneempi väestö ei kokisi vieraaksi.

Sopivaa, suoraan verrattavissa olevaa tuotantomallia ei työhistoriastamme löytynyt. Koulutusohjelmamme tuotannoista Ilkka-lehden Sanomalehtiweek oli ”Nuo-

ruuteni Seinäjokea” lähimpänä. Tähtäsimme jonnekin musiikkivideonomaisen nuorekkaan ja tasaisesti etenevän liikkumattoman kameran välimaastoon. Tiesimme etukäteen, että kaikkien ensi-iltaan saapuvien esteettistä silmää valitsemamme tyyli ei tulisi miellyttämään. Olimme melko varmoja, että ainakin aluksi elokuvamme katsojaenemmistö koostuisi keski-ikäisistä, ja sitä vanhemmista seinäjokelaisista. Emme kuitenkaan voineet pyrkiä miellyttämään ainoastaan tätä katsojakuntaa, sillä kaupungin historia koostuu paljon nuoremmistakin ihmisistä. Valitessamme leikkaustyyliä mietimme teoksemme esittelyä julkaisutilaisuuden jälkeen. Palaverissa oli otettu esille elokuvan käyttö tulevaisuudessa. Tilaajan mukaan teoksemme luovutettaisiin mahdollisesti esimerkiksi peruskouluihin katsottavaksi ja sitä esitettäisiin jatkossa myös kaupungin järjestämissä tapahtumissa.

Tilaajalle esitimme valitsemamme leikkaustyylin mahdollisimman yksinkertaisesti. Kerroimme rytmittävämmä ja elävöittävämmä aihetta valitulla tyylillä, mutta välttävämme nykivyyttä ja nopeita siirtymisiä. Asiasta syntyi oitis yhteisymmärrys, eikä meidän tarvinnut käyttää leikkaustyylin hakemiseen enempää aikaa. Meillä ei ollut tarvetta hahmotella etukäteen paperille tarkkaa suunnitelmaa. Merkittävä syy yksityiskohtaisen suunnittelun tarpeettomuudelle oli valitsemamme haastattelutapa, jossa ei hyödynnetty kuuluvaa haastattelijaa, kertojaaäntä tai kohdistettuja kysymyksiä.

4.3 Graafinen ulkoasu

Graafisen ulkoasun suunnittelu muodostui jälkituotantovaiheessa osittain ongelmalliseksi. Opintojemme aikana olemme saaneet vain perusteet eri ohjelmien käyttöön ja graafista suunnittelua koskien olimme käyneet läpi yhden, lyhyen kurssin. Tarvitsimme grafiikkaa alkuteksteihin, haastateltavien nimien esittämiseen, lopputeksteihin sekä väliotsakkeisiin. Väliotsakkeiden tarkoitus oli kertoa haastateltavien käsittelemä aihe. Tilaajalta saimme Barmeno-fontin sekä ”Seinäjoki 50 vuotta” – logon. Molempia tuli ohjeistuksen mukaisesti käyttää dokumentissa. Muuten saimme melko vapaat kädet ulkoasun luomiseen. Lopputekstien, nimikylttien ja väliotsakkeiden osalta päädyimme nopeisiin ratkaisuihin. Halusimme kirjaimet helposti luettaviksi. Niiden yksinkertainen toteutus oli taitotasollemmekin sopi-

vinta. Neliön muotoiset nimikyltit tulivat kuvan vasempaan tai oikeaan yläreunaan. Tämä päätettiin sen perusteella, että kummalla sivulla kuva-alaa haastateltava sijaitsee. Nimi on sinisellä pohjalla, haastateltavan käsittelemä vuosikymmen turkoosilla ja tekstigrafiikka valkoisella. Koimme, että tällä tavoin tekstit erottuisivat toisistaan paremmin. Väliotsakkeissa käytimme tekstigrafiikan lisäksi aiheeseen sopivaa arkistomateriaalikuva. Tekstit ilmestyvät animaationa kuvan sivusta valokuvan päälle.

Lopputekstit sijoitimme mustalle taustalle vaaleanpunaisella tekstillä. Kirjaimet olivat niissä liikkumattomia, joten nimet vaihtuivat sivu kerrallaan. Tähän päädyimme, koska olimme toteuttaneet lopputekstit aikaisemmissa tuotannoissa samalla tavalla. Emme olleet aiemmin tehneet pyöriviä tekstejä, joten tästäkin syystä valitsemamme toimintamalli oli nopean toteutuksen kannalta käytännöllinen. Elokuvan intron suhteen ajauduimme vaikeuksiin aikapulan ja ennen kaikkea kokemattomuutemme vuoksi. Halusimme toteuttaa näyttävän intron After Effects – videokuva-käsittelyohjelmalla. Kyseisen ohjelman käyttöä koulutusohjelmassamme ei ollut opetettu, eikä meistä kumpikaan edes hallinnut sen alkeita. Kunnianhimomme kuitenkin kohosi taitamattomuutemme ohi, joten harkitessamme erilaisia ideoita oli samalla opeteltava ohjelman käyttöä. Ajankohta osoittautui kuitenkin valitettavan sopimattomaksi täysin uuden asian opettelulle.

Lopulliseen elokuvaan päätynyt intro valmistui sen mukaan, mitä ohjelman käytöstä ehdimme opetella leikkaamisen aikana. Valmiin elokuvan aloituksessa tähdet välkkyvät taustalla. Etualalla liikkuu samalla kuvakollaasi Seinäjoesta. Lopuksi kuvaan ilmestyy teoksen nimi. Valmis intro jätti hiukan turhautuneen olon graafisen ulkoasun työstämisestä. Se toki täyttää tehtävänsä, eli esittelee dokumentin katsojille, muttei niin näyttävästi kuin mihin olimme pyrkineet. Jälkeenpäin ajatellen parhain vaihtoehto olisi ollut suunnitella toteutus alusta asti senhetkisen kokemuksen perusteella. Aiemmista koulun tuotannoista olisi ollut myös syytä muistaa, että jälkituotantovaihe sopii uuden omaksumisen sijaan paremmin opitun soveltamiselle, erityisesti aikataulun rajoittaessa.

Tuotannollisesta näkökulmasta aikaa kului liikaa graafiseen suunnitteluun. Puolustukseemme on kuitenkin sanottava, että ammattilaistuottajalla olisi ollut käytössään resurssit ulkoistaa ja delegoida jälkituotannon vaiheet. Vaikka graafinen työ-

vaiheemme ei täysin onnistunut, oli siitä hyötyä kehittyvän tuottajan toimenkuvaa ajatellen. Grafiikan työstö johti mahdollisesti tuotantomme tärkeimpiin, kantapäähän kautta opittuihin, seikkoihin. Sisällöllisten vaatimusten ja aikataulun on mielestämme mentävä luovuuden edelle, eritoten kun alkuperäinen idea ei ole tuottajan itsensä keksimä.

4.4 Musiikin valinta ja sisällyttäminen

Tilaaaja oli myöntänyt käyttöömme 4000 euron budjetin. Täten pystyimme käyttämään Teosto-lupien alaista musiikkia. Käytössä ollut todellinen budjetti oli merkittävä, sillä se erosi oppilaitoksessamme tehdyistä tuotannoista, joissa palkanlaskenta ja tuotantokulut olivat vain teoriaa. Teoston suojaamien artistien tuotannon seulonta oli lisäksi miellyttävän haasteellinen ja luova vaihe tuotannossamme. Opimme samalla käytännössä, kuinka tekijänoikeusjärjestön kanssa asioidaan.

Tarvitsimme musiikkia viiteen eri kohtaan. Nämä olivat alkutekstit, lopputekstit sekä kolme väliotsaketta, jotka johdattaisivat dokumentissa käsiteltäviin aihealueisiin. Tilaaajan kanssa olimme sopineet, että käytämme mahdollisuuksien mukaan paikallista musiikkia. Koulussamme pidetyillä äänikurssilla ei juurikaan paneuduttu siihen, mitkä ovat hyviä kriteerejä musiikkia valitessa. Kurssilla annettujen ohjeiden mukaan tulisi välttää liian tunnettuja kappaleita, ja estää musiikin muodostuminen liian hallitsevaksi.

Aloitimme mielestämme helpoimmasta, eli harrastusta käsittelevästä aiheosuudesta. Sen aloitukseen sisällytimme eräältä haastatellulta saatua 90-luvun puolivälissä kuvattua videomateriaalia rullalautailusta. Kuvamateriaalia tukemaan sopi mielestämme parhaiten kotimainen rap-musiikki. Lopulliseksi valinnaksi muodostui Kemmuru-yhtyeen ”Tikiksen Prince”. Tämän valinnan yhteydessä toteutui tilaaajan toive paikallisen musiikin käytöstäkin, sillä yksi tekijöistä on syntyjään Seinäjoelta.

Paikallisen musiikin käyttö onnistui tämän lisäksi ainoastaan ”Kaupunki ja minä” –aiheen alussa, joka käsittelee elämää Seinäjoella. Olimme törmänneet musiikkietännöissämme Seinäjoella 60–70-luvuilla varsin suosittuun Super Suikkis –yhtyeeseen. Sibelius-Akatemian kustantamalla Lakeuden Tango Bothnia Punk-

kokoelmalevyllä, ”Suikkiksen” nimellä julkaistu ”I want you”, on ajan patinoimaa funkia. Se sopi mielestämme yhteen osuuden aloituksessa käyttämäämme kaupunkia kollaasimaisesti esittelevään kaitafilmimateriaaliin. Viimeinen kohtuullisen helppo valinta oli nuorisokulttuuriaiheeseen johdattelevan intron taustalla soiva musiikki. Kuvamateriaali koostui siinä aihetta sivuavista maakuntakirjaston mustavalkoisista kuvista. Lähdimme kuuntelemaan eri vaihtoehtoja 60-luvun kotimaisista suosikeista, joista valitsimme Topmostin ”Näen mustaa vain.” Koko dokumentin introon olimme löytäneet mielestämme sopivan kappaleen, jonka myöhemmin tilaajan palautteen perusteella vaihdoimme toiseen. Lopputekstien kappalevalinta muodostui haasteellisimmaksi. Koimme, että musiikin oli oltava elokuvan loppuun sopiva, mutta samalla energinen ja dokumentin aiheesta johtuen jollain tavalla ajaton.

Etsintäämme ohjasi näitä kriteerejä noudattaen toive jonkin sielukkaan, mutta samalla modernin kuuluisen, tuoreen musiikin löytämisestä. Aluksi harkitsimme jälleen kotimaisen, 60-luvulla suosituksen yhtyeen musiikin valitsemista. Parhaimmaksi vaihtoehdoksi osoittautui kuitenkin retrohenkistä soulia soittava kotimainen Nicole Willis & the Soul Investigators, jonka kappaleen ”Feeling Free” valitsimme elokuvan lopputeksteihin. Mielestämme onnistuimme valinnoissamme erittäin hyvin, sillä tilaaja vaati ainoastaan yhden kappaleen vaihtamista. Noudatimme valinnoissamme muistiimme jäänyttä oppia, jonka mukaan musiikin tulee olla samassa linjassa kuvamateriaalin kanssa.

4.5 Musiikin käyttöoikeuksien todentaminen

Olimme sopineet tilaajan kanssa, että täyttäisimme ja toimittaisimme tekijänoikeussuojatun materiaalin käytön vaatimat lomakkeet. Tämä oli käytännöllisyyden lisäksi sopiva ratkaisu oppimisprosessimme kannalta. Teoston Internet-sivuilta löytyi lyhyen etsimisen jälkeen ohjeet dokumenttiin tarvittavien lupien hankkimiseksi. Samoilta sivuilta löytyi lupien hinnasto ja linkki tallennuslupahakemukseen (Kuvaäänitteen tallennuslupahakemus [Viitattu 8.4.2011]).

Ohjeita lukiessa selvisi, että ainoat ongelmat saattaisivat seurata pohjoismaiden ulkopuolista musiikkia käyttäessä. Tällöin hidasteena olisi, että Teosto joutuisi ky-

symään erikoisluvut musiikkiteosten kustantajilta. Sivujen mukaan aikaa kuluisi tässä tapauksessa kuukausia (Lyhytelokuvat ja dokumentit [Viitattu 8.4.2011]). Meillä ei onneksi ollut tätä ongelmaa, koska kaikki käyttämämme musiikki oli kotimaista. Oletimme lupalomakkeen täytön olevan monimutkaista. Erehdyimme, sillä vaaditut tiedot olivat helppotajuisia ja loogisia. Aluksi tuotti hieman vaikeuksia täyttää hakemuksessa vaadittava produktion musiikkisisältöosio, jossa tulee selittää tarkasti musiikin tekijätiedot sekä käytettyjen kappaleiden kesto (Liite 2).

4.6 Välikuvamateriaalin merkitys leikkaukselle

Leikkauksen edettyä haastattelumateriaalin järjestelyn osalta siihen pisteeseen, että aikajana oli asiapitoisesti selkeä, kiinnitimme huomiomme erityisesti välikuvaan. Käyttämämme välikuvat koostuvat skannatuista valokuvista, vanhoista kaitafilmeistä, sekä kuvaamastamme teräväpiirtotason videoaineistosta. Välikuva oli ominaisuus, jonka luomisessa meillä oli otollisin tilaisuus tuoda esille elokuvateknistä osaamistamme. Tämä johtuu siitä, ettei se ollut täysin sidottu käsiteltävänä olevaan aiheeseen tai lineaariseen leikkaukseen ylipäättään. Lisäksi saatoimme näyttää tilaajalle ja katsojille, mihin kaikkeen kykenemme kameran kanssa käyttäen kohteena ympäristöä, jonka keskellä he elävät.

Siinä missä haastatteluosuudet oli suunniteltu varsin neutraaleiksi, oli välikuvan tehtävä mielestämme toimia niille vastakohtana. Välikuvat toimivat myös tarpeellisina välietappeina katsojalle, ja auttavat selkeyttämään aihealueiden käsittelyä. Pääasiallisesti meillä oli kaksi päämäärää välikuvan käytölle. Tahdoimme sen esittelevän kaupunkia mahdollisimman monipuolisesti. Lisäksi tahdoimme sen tuovan esille kaupungin läpikäymiä muutoksia. Tahdoimme katsojan myös näkevän Seinäjoen eri tavoin kuin arkielämässä.

Pääsimme hyödyntämään kaikkea hankkimaamme haastatteluista irrallista materiaalia vasta, kun kaikki haastattelut oli tallennettu. Tätä ennen teimme eräänlaisia testauksia keskenämme ehdotellen erilaisia kuvallisia ideoita. Mietimme samalla, kuinka yhdistellä taltioimaamme uutta videoaineistoa koko elokuvan leikkausjanaan. Tällaisen kommunikoinnin avulla kykenimme rakentamaan yhtenäisen näkemyksen siitä, kuinka sijoittelisimme välikuvaa. Olennaisinta oli kuitenkin, mitä

tilaaja itse ajattelisi välikuvasta, joten mietimme etukäteen sopivia tilaisuuksia esitellä keskeneräistä elokuvaa. Välikuvalla oli suuri merkitys tässäkin mielessä. Jos emme olleet keskenämme varmoja tietyistä yhdistelevistä ratkaisuista, joissa välikuva oli merkittävässä osassa, valitsimme erityisesti tällaista materiaalia esitettäväksi tilaajalle tulevilla palavereilla.

4.7 Jälkituotannon palaverit

Tuotannon edettyä vaiheeseen, jossa meillä oli jonkin verran jälkikäsiteltyä aineistoa, koimme tarpeelliseksi esitellä sitä. Tästä syystä sovittiin tapaamisia, joissa kaupungin työryhmä voisi tehdä suoria muutosehdotuksia näkemänsä ja kuulemansa perusteella. Vastaavanlainen palautteeseen pohjaava jälkikäsitely oli meille tuttu Sanomalehtiweek-tuotannosta. Paljolti kyseiseen tuotantoon perustuen ehdotimme palavereita oma-aloitteisesti. Esittelytilaisuuksissa positiivisinta oli, ettei graafinen ilme tai välikuva saanut kielteistä vastaanottoa. Jos meidän olisi täytynyt työstää kumpaakaan uusiksi, se olisi varmasti ollut poissa lopullisen haastattelutalouden laadusta ja loogisuudesta. Paikalla olleet tilaajan edustajat kykenivät selkeästi ilmaisemaan, mikä oli heidän mielestään leikkaukseen sopimatonta haastatteluaineistoa. Tämä oli työmme kannalta olennaista varsinkin vaiheessa, jossa oli jäljellä ylimääräisen haastattelumateriaalin poisto.

Vuorokausi viimeisen haastattelun tallennuksen jälkeen kokoonnuimme kaupungintalolle. Ensimmäisessä palaverissa päämäärä oli haastatteluosuuksien ja kuvallisen tyylin esittely. Itsemme oli tärkeää esitellä valitsemaamme tyyliä ja kuvallista ilmettä, sillä halusimme varmistaa olevamme tilaajan kanssa yksimielisiä teoksen kehityksestä. Teknisistä syistä johtuen emme kuitenkaan saaneet tehdyksi DVD-kopiota, joten sovimme tapaamisen Framille 5.11.2010. Tällä tavoin kykenimme esittelemään leikkaustyyliä suoraan editointikoneelta. Toimme palaverissa esille monipuolisen arkistomateriaalin hankintaongelman. Olimme liki täysin vailla 70–90-luvun kuvamateriaalia, sillä sitä löytyi niukasti käytössämme olevista lähteistä. Tilaaja ehdotti tästä syystä lehti-ilmoitusta Etelä-pohjanmaa-lehteen. Kyseisen lehden lukijakunnasta saattaisi löytyä ihmisiä, jotka olisivat valmiita luovuttamaan yksityistä kuvamateriaaliaan dokumenttiin.

Runsas viikko myöhemmin pidetyssä palaverissa tilaaja kertoi päättäneensä elokuvan lopulliseksi nimeksi jo aikaisemmin ehdotetun ”Nuoruuteni Seinäjoen”. Aikaisemmin oli ollut puhetta, että elokuva julkaistaisiin vuoden loppuun mennessä, todennäköisesti ennen vilkkainta pikkujoulukautta. Tällä kertaa tilaaja osasi kertoa julkaisupäivämääränkin. Näytimme esimerkkinä graafisesta ilmeestä elokuvan intron lisäksi erään haastatteluosion aloituksen. Samalla kykenimme osoittamaan, millä tavoin sovitamme kuvaa ja musiikkia yhteen pelkän leikkausrytmin esittelyn sijasta. Kyseessä oli viimeisen, sisällöllisesti ehkä oleellisuuden osion intro. Siinä haastateltavat kertoisivat ajatuksiaan kaupungin tulevaisuudesta, millaista roolia kaupunkialue näytteli heidän nuoruudessaan sekä mitä merkitsee olla seinäjokelainen. Tilaaja piti noin 40 vuotta vanhan kaitafilmimateriaalin yhdistämisestä paikallisen nimekkään muusikon tuotantoon. Itse pidimme siitä, kuinka hyvänä vastapainona se toimi osion tuoreempaan kuvamateriaaliin.

Leikkaustyylin ja visuaalisen ilmeen miellyttäessä tilaajaa, avoimeksi jäi musiikin valinta. Kuuntelutimme eri vaihtoehtoja, joita olimme harkinneet käytettävän eri aiheisiin johdattavissa kuvakollaaseissa. Tilaaja ei sanonut esittämiimme vaihtoehtoihin vahvaa mielipidettä, mutta saamamme vaikutelman mukaan he luottaisivat asiassa arvostelukykyymme. Valmistautuessamme viimeiseen palaveriin ennen ensi-iltaa, meidän oli saatava teos mahdollisimman valmiiksi. Pyrimme aikapulasamme keskittymään yhä vähemmän tyyliseikkoihin. Näin teimme, koska tilaaja ei ollut osoittanut toistaiseksi muutosehdotuksia esimerkiksi grafiikkaan tai ääneen. Jotta silloiseen kestotavoitteeseen eli 25 minuuttiin päästäisiin, oli karsittava vielä ainakin 15 minuuttia haastatteluaineistoa. Loppua kohden haastattelujen läpikäyminen alkoi käydä paitsi työlääksi, myös puuduttavaksi. Viimeinen tuotantopalaveri ei olisi täten voinut osua parempaan aikaan. Onneksemme tilaaja osoitti kohtuullisen selkeästi, mikä jäljelle jääneestä materiaalista oli ehdottomasti tarpeetonta. Tämä helpotti työtämme leikata dokumentista vaaditun kestoisen.

4.8 Palavereiden vaikutus leikkaustyöhön

Jälkituotannon aikana järjestetyt tapaamiset eivät juuri vaikuttaneet editoinnin yksityiskohtiin, mutta työmoraalimme kyllä. Jos epäonnistuimme esimerkiksi esittele-

mään jotain aikaisemmin lupaamamme, koimme sen henkilökohtaisena takaiskuna. Tilaajan ei tarvinnut edes osoittaa olevansa tyytymätön, emmekä usko että missään vaiheessa näin olikaan. Vastavuoroisesti saimme palaverista uutta intoakin jälkituotannon loppuun saattamiseksi. Työvaiheiden esittely loi parhaimmillaan tilaajan luottamusta meitä kohtaan. Työmme etenemistahti innoitti tilaajaa varaamaan Hotelli Alma elokuvan esittämiseksi. Julkaisutilaisuus kiristi keskinäistä työilmapiiriämme jonkun verran, sillä emme olleet varautuneet tilaisuuden korkeatasoisuuteen. Toisaalta tapahtuman luonne nosti kunnianhimoamme.

Kahdeksan päivää ennen ensi-iltaa teoksemme oli mielestämme vielä valitettavan keskeneräinen. Graafinen ilme oli valmis, mutta karsittavaa oli vielä runsaasti. Aikomuksemme oli suorittaa myös kuvan ja äänen jälkikäsitteilyt. Näihin aikoihin pidetty viimeinen kokous tilaajan kanssa oli jälkituotantopalaverista merkittävin. Tällöin tilaaja esitti ehkä olennaisimman muutosvaatimuksen, mikä koski jotain muuta kuin haastatteluja. Vaadittu muokaus ei edellyttänyt meiltä juurikaan editointitoimenpiteitä, vaan pikemminkin henkilökohtaista tyyliä, sillä tilaaja ei ollut tyytyväinen alkutekstien musiikkiin. Paula Koivuniemi oli yksi artisteista, jonka musiikkia oli suositeltu käytettäväksi, koska hän on kotoisin Seinäjoelta. Koivuniemen kappale ”Kaupungin illassa yksin” on kuitenkin sanoituksiltaan ja melodialtaan melankolinen. Kun musiikki yhdistyi alkuteksteissä näkyvään nopeaan auringonlaskuun, oli yhteisvaikutus tilaajan mielestä epäsuotuisa elokuvan imagoa ajatellen.

Aikaa korvaavan kappaleen löytämiseksi oli vain muutama päivä, joten valintaa ohjasi kiire. Etsimme ehdokkaat korvaavaksi alkutekstien musiikiksi ja lähetimme ne tilaajalle sähköpostiin linkitettyinä. Fredin ”Kotikaupunki” osoittautui ykkösvaihtoehdoksi. Varmistuksen valinnasta saimme runsas viikko ennen ensi-iltaa. Jälkeenpäin ajatellen muutosehdotus oli tarpeellinen. Lopullinen musiikkivalinta sopii sekä pääintroon että dokumentin teemaan.

4.9 Ongelmia jälkituotannossa

Leikkausvaiheitamme leimasi kiristynyt työtahti. Huomiota vaativat paitsi pienet vaadittavat muutokset, myös meistä riippumattomat ongelmat. Turhauttavimman näistä aiheutti AV-työtilamme silloinen kunto. Koulutusyksikkömme oli juuri uusint

editointiin käytettävät tietokoneet, ja ilmeisesti ohjelmallisten yhteensopimattomuuksien takia käytettävissä ollut palvelin lakkasi toimimasta satunnaisesti. Käytännössä tämä tarkoitti jopa tuntien editointityön valumista hukkaan. Tallensimme työtämme jatkuvasti, mutta serverin kaatuilu teki jopa tämän varmennustoimenpiteen turhaksi. Useimpien iltojen työskentely keskeytyi näiden ongelmien takia kokonaan. Muutama koulun henkilökunnan jäsen joutui useasti turvautumaan hätäratkaisuun, eli käynnistämään palvelimen uudelleen. Meidän oli pakko työskennellä iltaisinkin. Työaikansa ulkopuolella palvelimen useasti uudelleenkäynnistänyttä henkilöä kiitimmekin tästä syystä elokuvan lopputeksteissä. Vaikka uudelleenkäynnistäminen oli väliaikainen tai pahimmillaan vain hetkellinen ratkaisu, aikataulumme ei olisi kestänyt enempää tarpeetonta viivyttelyä. Tämän vuoksi tilapäinenkin apu asian suhteen oli meille tarpeen.

Vastoinkäymiset eivät päättyneet laiteongelmiin. Käytimme ensimmäistä kertaa HDV-tallennusta kuvatessa. Materiaalin siirtäminen nauhoilta verkkolevyille sekä editointi sujui samalla tavalla kuin DV-materiaalinkin käsittely. Sen siirtäminen teräväpiirtomuodossa DVD:lle tai edes Mini DV – kasetille ei kuitenkaan onnistunut edes ensi-iltaan mennessä. Ensi-iltaversio oli tästä syystä laadultaan DV-tasoa. Ongelmien kasaantuminen aiheutti aikapulaa ja päämääristä tinkimistä. Meidän oli tästä syystä pakko jättää värikorjaus ja äänen jälkikäsitteily kokonaan suorittamatta. Vain viikko ennen ensi-iltaa työskentelimme usein iltakymmeneen saakka. Lopullisen esitysversion saimme nauhalle vasta julkaisupäivänä. Deadlinen lähestyessä emme voineet kuin kuroa välimatkaa umpeen vapaa-aikamme kustannuksella. Lopulta päätökset alkoivat muuttua kompromisseiksi. Tällöin edellytys saada elokuva esityskuntoon ohjasi toimiamme ensisijaisesti.

5 Tuotannon purku

5.1 Jälkituotannon loppu – purkuvaiheen alku

Vaikka teimme loppusilauksia leikkaukseen vielä ensi-iltaa edeltävänä iltanakin, olimme tuotannon purkuvaiheessa saatuamme elokuvan ensimmäisen esityskappaleen valmiiksi. Emme olleet täysin tyytyväisiä ensi-iltaversioon. Keskitimme huomiomme tuotannon loppuajaksi ensi-illan valmisteluihin. Viimeiseen työviikkoon sisältyi muutakin kuin editointia; Ilkka-lehti haastatteli meitä. Vastasimme kysymyksiin elokuvan teon aikataulusta ja kerroimme kuinka päädyimme tekemään sitä. Toimme haastattelussa esille myös yleisen tason pohdintaa koko kaupungista. Totesimme esimerkiksi, miten valitettavaa vanhojen rakennusten hävittäminen kulttuurihistoriallisessa mielessä on. Kokonaisuudessaan haastattelu oli mielestämme lähimpänä omatekoista tuotannon PR-työtä.

Painettuun muotoon päätyi olennaisin sanomamme elokuvasta. Selostimme, mitä uskoimme elokuvan tarjoavan heille, joilla mahdollisesti on virheellinen käsitys Seinäjoen alkuvuosikymmenien ilmapiiristä. Perustelimme kyseisen ennusteen haastatteluiden seurauksena muuttuneilla asenteillamme. (Kontunen 2010, 26.) Ensi-illassa käytettävään esitystilaan tutustuminen oli olennaista erityisesti, koska tuleva näytäntö oli meille täysin uusi kokemus. Meidän oli nähtävä etukäteen, millaisissa olosuhteissa elokuva heijastettaisiin, jotta voisimme eliminoida mahdolliset tekniset ongelmat etukäteen. Saimme illan ohjelman tietoomme hyvissä ajoin, ja mikä tärkeintä, ehdimme testata käytettävää laitteistoa päivää ennen ensi-iltaa.

5.2 Ensi-ilta

”Nuoruuteni Seinäjoki” esiteltiin yleisölle ensimmäistä kertaa Seinäjoen keskustassa Hotelli Almassa 1.12.2010. Tilaisuudessa oli paikalla kaupunginjohtaja, koko työryhmämme, suurin osa haastateltavista sekä liki satapäinen yleisö. Koska olimme nähneet elokuvamme tähän mennessä kymmeniä kertoja, meillä oli otollinen tilaisuus keskittyä elokuvan saamaan vastaanottoon. Oli mielenkiintoista ja tietyllä tavalla huvittavaakin tarkkailla yleisön reaktioita. Yleisö reagoi voimak-

kaimmin heille läheimpiin asioihin, kuten tiettyihin paikkoihin, jotka olivat haastattelujen puheenaiheena. Tässä vaiheessa saatoimme sivukorvalla kuulla, mitä leikkausratkaisuihin ja elokuvan sisällöstä ajateltiin. Johtuen yleisön keskimääräisestä iästä, ensi-illan katsojat olivat mielestämme vaillinainen kohderyhmäotanta. Emme saaneet mielestämme tästä syystä vielä kokonaisvaltaista palautetta lopullisesta elokuvasta.

Teknisesti ensi-ilta sujui ilman suuria vastoinkäymisiä. Olimme varautuneet julkaisutilaisuuteen ottamalla mukaan ylimääräisiä AV-kaapeleita, joita lopulta tarvitsimme saadaksemme kuvan näkymään normaalisti. Jonkinlainen sähköhäiriö sai heijastetun kuvan välillä hiukan värisemään. Käsittääksemme erillisen tuotantoryhmän tilassa käyttämä äänentoistolaitteisto aiheutti sen. Otaksumme näin, koska testatessamme kuvaa ennen kyseisten laitteiden siirtämistä käyttämämme projektorin läheisyyteen, ei häiriöitä esiintynyt.

5.3 Tuotannon päätöksen jälkeiset muutokset

Puhuttuamme tilaajan kanssa otimme esille elokuvan jakelua varten valmistettavat versiot. Kontaktityöryhmämme oli alustavasti maininnut jakelun tapahtuvan vuoden 2011 puolella. Tähän tuli kuitenkin pian ensi-illan jälkeen muutos tilaajan ilmoitetusta, että jakelu pitäisi aloittaa jo ennen vuodenvaihdetta. Tilaajan kanssa oli sovittu jo aikaisessa vaiheessa dokumentin julkaisusta kaupungin Internet-sivuilla. Tiedostaen teoksen teknisen laadun pyysimme ensi-illan jälkeen, että voisimme tehdä dokumentille tarvittavat äänen ja kuvan jälkikäsitellyt ennen sivuille laittamista. Näin saisimme dokumentin mahdollisimman korkealaatuisena Internet-sivuille.

Valitettavasti teoksen jälkikäsitelyyn ei jäänyt aikaa tässäkään vaiheessa. Tilaajalla oli kiire saada dokumentti mahdollisimman nopeasti jakoon. Tehtäväksemme jäitäten ensi-illan jälkeen ainoastaan välittää teos tiedostokooltaan pienennettynä kaupungintalolle verkkojulkaisua varten. Internetiin päätyneessä ensimmäisessä versiossa on huomattavissa kuvanlaadun minimoinnin ja väärän kuvasuhteen vaikutuksia. Värit ovat alkuperäisteokseen verrattuna haaleat ja videossa esiintyy paikoitellen pikselöitymistä (Nuoruuteni Seinäjoki – tallenne [viitattu 6.4.2011]).

Tätä kirjoittaessa elokuvasta ei ole tuotettu massakopiota minkäänlaisessa materiaalisessa muodossa. Tilaaja ei ole tehnyt kaavailun DVD-julkaisun suhteen erillistä vaatimusta. Ottaessaan yhteyttä verkkojulkaisun aikaistamisesta tilaaja tiedusteli, missä kopioita olisi edullisinta painattaa ja kuka siihen tekisi kannet. Vastasimme, että voimme tarvittaessa tehdä kannet, mutta totesimme levyn koostamisen vievän ihanneolosuhteissakin ainakin viikon. Dokumentin tekoa koskeva sopimus tuskin suoranaisesti velvoittaa DVD-tallenteen tuottamiseen. Henkilökohtainen kiinnostuksemme tehtävää kohtaan on kuitenkin korkea erityisesti siitä syystä, että tunnemme taltioimamme aineiston parhaiten.

5.4 Teoksemme tulevaisuus

Haastateltujen kirjoittaman sopimuksen mukaan heistä tehtyjä tallenteita voidaan käyttää hyvien tapojen mukaisesti journalistisissa, viestinnällisissä ja tutkimuksellisissa tarkoituksissa. Kaikki oikeudet materiaalin käyttöön ovat meillä ja tilaajalla. Haastatteluaineisto tullaan säilyttämään Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseossa. (Liite 1.) Käytännössä tämä tarkoittaa, että kuvattuja haastatteluja voivat käyttää joko me tai kaupunki ja sen palveluksessa mahdollisesti toimiva valtuutettu osapuoli.

Kaikki ”Nuoruuteni Seinäjokea” varten tehty työ on mielestämme osa hyödynnettävissä olevaa teosta. Dokumentin tutkimusaspekti tekee monipuoliseksi sen mahdollisuudet meistä erillisten toimijoidenkin käytössä. Kaupungin historiaa tai esimerkiksi kulttuurisia ilmiöitä voidaan tutkia käyttäen apuna tallentamaamme aineistoa. Voidaksemme ennakoida luomamme materiaalin käyttöä jatkossa, tulisi tietää kenelle ja mistä syystä sen hyödyntäminen olisi tarkoituksenmukaisinta. Valmis elokuva on itsellemme ensisijaisesti työ portfolioon. Sen kautta voimme suorittaa paitsi oman työn arviointia, merkitä se myös ansiolistaamme. Koska meillä on sille henkilökohtaista arvoa, lienemme ainakin toistaiseksi halukkaimmat hyödyntämään sitä.

Ensi-iltayleisön tarkkailu ja elokuvan hätäinen jakelu saivat meidät miettimään optista jakeluvärsiötä. Sen laatu tulee olemaan verkkojulkaisua ja ensi-illan projektorihelijastusta korkeampi. DVD-julkaisun jälkeinen jakelutalenne, todennäköisesti

Blu-Ray-levy, on paitsi mahdollinen, myös välttämätön, jotta teos voitaisiin julkaista optisella levyllä alkuperäisessä tallennusformaatissa. Myöhempi julkaisu soisi valmiin teoksen uudelleen katsomiselle lisäarvoakin. Katsojat voisivat tarkastella mahdollista lisämateriaalia, kuten vaihtoehtoisia haastatteluja. Ennen kaikkea saisimme tarkemman käsityksen elokuvamme vastaanotosta, mikä taas osaltaan määrittää sen tulevaisuuden.

5.5 Lajityypin pohdintaa

World Union of Documentary määritteli vuonna 1948 dokumenttielokuvan olevan millä tahansa metodilla filmille taltioidut minkä tahansa todellisuuden aspektit. Dokumenttielokuvan voi kuvata suoraan, tai jälkikäteen luotujen rekonstruktioiden avulla. Sen tehtävä ole välttämättä ainoastaan informoida, vaan myös vedota tunteisiin tai järkeen. Sen tarkoitus on laajentaa inhimillistä tietämystä ja ymmärrystä ja tuoda ongelmat ratkaisuineen todenmukaisesti esille talouden, kulttuurin ja ihmissuhteiden piirissä. (Rollwagen 1988, 290.) 63 vuotta myöhemmin kyseinen kuvaus pitää paljolti edelleen paikkansa huolimatta siitä, että esimerkiksi teknologia on kehittynyt ja sen vuoksi tarjonta lisääntynyt. Ehkä juuri siksi dokumenttielokuvaa ei ole määritelty uudestaan, vaan sen käsite on pikemminkin laajentunut.

Analysoidessa genrejä ja lajitellessa niihin elokuvia saatetaan esittää väite dokumenttielokuvan rajan häilyvyydestä. Dokumenttielokuvan käsite on sikäli ongelmallinen, että se useimmiten kategorisoidaan yksinomaan sisältönsä pohjalta. Kyseistä ajatusta on perusteltua vastustaa. Määriteltäessä elokuva dokumentiksi tai fiktioksi, rakentuu sen asema suunnitelmasta, pyrkimyksestä ja käytännön toteutuksesta. Täten tekijän tarkoitus erottaisi teoksen toisesta lajityypistä. (Aaltonen 2006, 40.) Samat perustelut pätevät mielestämme luokitellessa omaa elokuvaamme. ”Nuoruuteni Seinäjokea” voidaan kutsua dokumenttielokuvaksi. Esitämme perusteeksi kuitenkin myös argumentteja, joiden mukaan se voidaan määritellä tarvittaessa tarkemminkin.

5.5.1 Teknisten seikkojen merkitys

Lähdemateriaalimme ei ole fiktiota tai silkkää faktahakuista tutkimusta. Se pohjautuu muisteluun, joka on pikemminkin valikoivaa totuuteen pohjaavaa subjektiivista kerrontaa. Muistaminen ei ole kuitenkaan ainoastaan yksilöllisesti harjoitettua mielen palauttamista. Se voi olla mielestämme tarkkaavaisuusorientoitunutta kulttuurillista perintöä. Kokemusten ilmaisu voi olla jopa tärkeä lähde esimerkiksi kirjallisten arkistojen rinnalla (Aaltonen 2006, 69).

Elokuvalla, mukaan lukien dokumenttielokuvalla, voidaankin nähdä hämmästyttäviä yhtäläisyyksiä muistin kanssa. Sitä käsittelevät elokuvat hyödyntävät sekä tekijän että epäsuorasti myös katsojan muistoja. Näin ollen elokuva on tietyyntyyppistä mielen ja muistin simulaatiota. Elokuva, jonka aiheena on muisti, ei siis sinällään tarkastele muistia. Pikemminkin se hyödyntää muistamisen prosessia ja sen aiheuttamia ulkoisia merkkejä (MacDougall 1998, 235–236.)

”Nuoruuteni Seinäjoki” on katsojan kanssa vuorovaikutuksessa. On käytännössä epäolennaista, miten teoksemme tallennettiin. Sen synnyn mahdollistaneet vaikutteet ovat mielestämme olosuhteita merkittävämpiä. Toteutustavat tallennuksesta vielä yksityiskohtaisimpiin seikkoihin vaikuttivat nekin ainoastaan tuotannolliseen prosessiin, joka tässä tarkastelukontekstissa on ainoastaan osa teoksen merkitystä.

5.5.2 Funktio ja missio

”Nuoruuteni Seinäjoki” voidaan luokitella käyttämällä tarkoitusta perusteena, kuten dokumenttielokuvat ylipäättään. Siten teoksen valmistusta edesauttava tarkoituskin on yhdistävä tekijä ja olennaista kategoriselle määrittelylle. Tilaajan vaatimukset on pakko asettaa täten verrattavaksi omaa työtämme ohjaavaa tarkoitusta vasten. Olennaisimmaksi kriteeriksi jää täten, vaikuttivatko tilaajan vaatimukset jollain tavalla tai jossain vaiheessa tuohon tarkoitukseen. Parhaiten tämän kai voi määrittää katsoja omien tulkintojensa pohjalta.

Ulkoiset tekijät eivät voineet olla vaikuttamatta. Kohderyhmän määrittäminen leikkauksellisten ratkaisujemme johdosta ei ole itsestäänselvyys, sillä teoksemme tulee näkemään kirjava valikoima ihmisiä. Emme hae teoksellemme suoraa taloudellista hyötyä, mikä sekin puhuu puolestaan. Näemme myönteisenäkin, ettei teoksemme ole yksinkertaisesti lokeroitavissa. Se tarkoittaa, että katsojankin määritelmä luo sille omalta osaltaan kategorian. Tilaaja tarkoitti elokuvan päähenkilöksi Seinäjoen kaupungin. Tekemämme työ palveli tietenkin tätä tarkoitusta. Samalla elokuva onnistuu kuitenkin raapaisemaan eri aiheiden pintaa. ”Nuoruuteni Seinäjoki” onkin lopullisessa muodossaan mielestämme aikakauskuvausta, kaupunkihistoriaa ja nuoruusteeman luomien kontekstien aikaansaamaa kulttuurisisäl-
töä.

6 Päätöspohdinta

6.1 Luova muistaminen työkaluna

Muistitutkimuksen ja kognitiivisen psykologian keskeinen uranuurtaja Sir Frederic Bartlett esitti jo vuonna 1932 muistamisen olevan aktiivinen prosessi, jossa luodaan uutta. Erityisesti koehenkilöillä teettämillään piirrostehtävillä Bartlett osoitti ihmisten täyttävän muistin aukot sisäisen subjektiivisen maailmansa perusteella. Tästä voitiin päätellä ihmisten muovaavan asioita uudelleen palauttaessa niitä mieleensä. Johtoajatus, jonka ympärille muistot rakentuvat, vaihtelee ajan kuluessa. Täten muistetut asiatkin muuttuvat. (Vilkko-Riihelä 1999, 371.)

Elokuvamme ensi-iltänäytös on tätä kirjoittaessa yli neljän kuukauden takainen tapahtuma. ”Nuoruuteni Seinäjoki” oli jo tuotannon suunnitteluvaiheesta alkaen kuitenkin potentiaalinen, vaikei ehkä todennäköisin opinnäytetyömme aihe. Tämä seikka ei ole voinut olla vaikuttamatta siihen, mitkä asiat panimme merkille, ja jotka siksi myöhemmin päätyivät tarkasteltavaksi tähän opinnäytetyöhön. Olemme pohjanneet raportoinnissamme hyvin paljon omien toimiemme pohdintaan. Tuotannon aikana koettu jäi meille mieleen, koska sen vaatima työ vaikutti silloiseen elämäämme voimakkaasti. Elokuvan vaatiman työn päätyttyä alkoi pohdinta tuotantotyömme ominaisuuksista. Mietimme lisäksi, miten olimme toimineet yhteistyökumppaneidemme kanssa.

Introspektion ympärille rakennetut kertaamiset ja analysoinnit eivät silti mielestämme tee käsittelymme jäljiltä syntynyttä materiaalia hataraksi aineistoksi. Motiivimme on kehittyä työllistyäksemme. Siksi koostimme tämän teoksen sekä oppilaitokselle, lukijoille että itsellemme. Tuotannon analysointi kertoi, miten suhtauduimme tuotannossa eteen tulleisiin tilanteisiin. Jotta voisimme kuitenkin parhaiten ilmaista koko opinnäytetyöhankkeen aikaansaaman ammatillisen kasvun, on meidän tarkasteltava koko prosessia sen päätepisteestäkin.

6.2 Organisaatioiden alaisuudessa toimiminen

Työskentelimme projektissa kahden eri tahon alaisena, joiden sisäisten aikataulujen törmäminen ja esimerkiksi valvonnan puute tuotannossamme saattavat olla syitä ongelmiin. Kun keskitytään tutkimaan työskentelyämme kyseisten tahojen alaisina, on havaittavissa tietynlaisia prioriteettien eroavaisuuksia ja ristiriitoja. Nämä olivat eittämättä osasyitä suurimpien esteiden, esimerkiksi tiukan aikataulun, muodostumiseen. Kaupunkiorganisaatiolle projekti oli ensisijaisesti Seinäjoen 50-vuotisjuhlien johdosta tehtävä ulkoistettu projekti. Se oli kuitenkin annettu kanssamme yhteistyötä tehneiden työntekijöiden vastuulle, joiden piti muun työnsä ohessa huolehtia projektin aikataulussa etenemisestä. Täten asiointin kanssamme ja käytännön työn yhteistyössä kanssamme hoiti työryhmä, joka tilaajaa edusti. Heidän toimistaan meillä ei ole moittimista. Olemme tietyllä tapaa itse asiassa hyvin otettuja tavasta, jolla he muun muassa pitivät huolta oikeuksistamme. Työskentely kyseisen ryhmän kanssa oli miellyttävää.

Meille ”Nuoruuteni Seinäjoki” oli yhtä aikaa työharjoittelu, pakollinen tuotanto opintosuunnitelmassamme sekä opinnäytetyömme aihe. Muu opiskelumme oli kaiken edelleen kesken, joten meidän tuli keskittyä projektissa työskentelyn ohella myös niihin. Ensimmäisenä itsenäisenä tuotantotyönä projekti oli meille moraalinenkin haaste. Sillä oli mielestämme näistä syistä meille suurempi välitön merkitys kuin kaupungille.

6.3 Itsenäisen tuotantotyön arviointia

Kerratessa työmme vaiheita, saattaa herätä kysymys asemastamme ensisijaisesti opiskelijoina tai tuottajina. Elokuva tehdessämme asetuimme vaihtelevasti asemaan, jossa maksimoimme projektista saatavan kokemuksen. Emme olleet tuotannon parissa työskennellessämme kuitenkaan koulutettuja, ammattiliittoon kuuluvia työntekijöitä tai edes palkattua henkilökuntaa. Täten asemamme tulee vaikuttaa suurin piirtein yhtä paljon tuotannon tapahtumaketjun analysointiin kuin opinnäytetyömme muihinkin osuuksiin.

Saavutimme tuotannon aikana monta asettamaamme tavoitetta, mutta valitettavan moni niistä jäi toteuttamatta. ”Nuoruuteni Seinäjoki” oli haasteellinen, tapahtumarikas, ja siksi opettava tuotanto. Onnistuimme elokuvaa tehdessämme soveltamaan oppimaamme. Jouduimme, tai pikemminkin saimme, hyödyntää omia voimavarojamme uuden edessä. Tuottajan toimenkuva on monin paikoin varsin monimutkainen ja vaatii hyvää ongelmanratkaisukykyä (Saksala 2008, 53–59). Koemmekin saaneemme edessä mahdollisesti olevia, koulutustamme vastaavia projekteja ajatellen lisää itsevarmuutta haasteiden kohtaamiseen. Suurimman hyödyn koko dokumentin teosta saimmekin, koska toteutimme sen lähes täysin itsenäisesti.

Suurimman ongelman muodosti työryhmämme koko suhteutettuna vaadittuun työmäärään ja aikaan. Aikaisemmat koulun tuotannot oli toteutettu 4-6 henkilön ryhmissä. Lisäksi ”Nuoruuteni Seinäjoki” on huomattavasti laajempi projekti kuin aikaisemmat tuotantomme koulutaipaleemme varrella. Tiesimme nämä tosiseikat suostuessamme dokumentin tekoon. Siltikin aliarvoimme monen työvaiheen mukanaan tuoman päänvaivan ja aikapulan.

Tuotanto alkoi virallisesti toukokuussa ensimmäisen tilaajapalaverin myötä. Meistä riippumattomista syistä saatoimme aloittaa kuvaukset vasta elokuun lopussa. Dokumentin tuli olla sen hetkisen tiedon perusteella valmis vuoden loppuun mennessä. Käytössämme oli lopulta alle neljä kuukautta teoksen viimeistelyyn. Tässä ajassa meidän oli kuvattava kaikki haastattelut ja oheiskuvat, haalia arkistomateriaali ja tehdä jälkituotanto. Jos olisimme voineet tilaajan alkuperäisen suunnitelman mukaisesti aloittaa jälkituotannon jo syyskuun lopussa, olisi käytettävissä oleva aika saattanut riittää. Tällaisenaan saimme kuvattua viimeisen haastattelun vasta lokakuun lopussa, jolloin kattava jälkituotanto käynnistyi kuukauden myöhässä. Sen jäljiltä ensi-iltaan oli enää viisi viikkoa. Koimme tällöin suuren paineen alla, ettemme saisi dokumenttia esityskuntoon ensi-iltaan mennessä.

Itsenäisesti toimiminen toi mukanaan omat ongelmansakin. Jouduimme konkreettisesti kokemaan, miltä vastuun kantaminen tuntuu, kun tilatun tuotannon tulee olla valmis sovittuun päivämäärään mennessä. Mitä lähemmäksi ensi-ilta tuli, sitä suuremmaksi stressitasomme nousi. Välillä olimme suorastaan paniikin kourissa. Teos saatiin kuitenkin sovittuun päivään mennessä välttävään esityskuntoon ja saatoimme vihdoinkin huokaista helpotuksesta. Tilaajaa teos tyydytti. Itseämme jäi kui-

tenkin suuresti harmittamaan, että jouduimme luovuttamaan sen keskeneräisenä, puutteellisesti käsitellyllä äänellä ja kuvalla. Olimme suunnitelleet teettävämme jälkituotannon ammattilaisilla budjetin sen mahdollistaessa. Tämä jäi toteutumatta, koska varsinainen leikkaustyö saatiin valmiiksi vastaa vajaa viikko ennen ensi-iltaa.

Virheisiimme lukeutuu ainakin huono aikataulutus. Olisimme voineet suunnitella monen työvaiheen tehokkaammin ja siten saada enemmän tilaa leikkausvaiheelle. Tällaisenaan jouduimme tekemään leikkaustyön kanssa päällekkäin muita työvaiheita, esimerkiksi oheiskuvan taltiointia ja arkistomateriaalin läpikäymistä. Tilaajan puolesta hankaluuksia aiheutti, että viimeinen haastateltava saatiin kuvatuksi vasta lokakuun lopussa. Alun perin oli sovittu, että heidän vastuullaan on haastateltavien etsiminen ja viimeinen haastattelu olisi syyskuun lopussa. Aikaisemmin mainittu oppilaitoksemme AV-käsittelytilan tekniset ongelmat taasen keskeyttivät työs-kentelyn monena iltana, mikä vei arvokkaita työtunteja leikkaustyöskentelystä.

7 Loppusanat

Tässä opinnäytetyössä analysoitu prosessi sekä sen avulla luodun lisätiedon kokoaminen testasi monella tapaa opintosuuntauksemme kurssien ja harjoitusten tarjoamaa sisältöä. Hanke koetteli paineensietoamme ja kykyä soveltaa erilaisia taitoja muuttuvissa olosuhteissa. Tehtävämme alkoi ensimmäisestä tuotantopalaverista ja päättyi nyt viimeistelyyn kirjoittamiseen. Koko prosessi on ollut siis osa elämäämme lähes vuoden.

Oppilaitoksemme oli kohtuullisen etäisesti läsnä, mitä tuli tuotannon aikana vaadittaviin juokseviin asioihin. Lisäksi tuotannon työvaiheet olisivat vaivattomammin ja paremmin onnistuakseen vaatineet ehkä jopa vuosien ammatillista kokemusta. Suoritimme ne pääasiallisesti yhdistelemällä henkilökohtaisia vahvuuksiamme, oppien samalla parhaamme mukaan teorian ja toteutuksen tasapainossa. Olennaista työmme arvioinnille on, millä tavalla koko prosessia tarkastelee. Olemme ottaneet tekstissä esille hiljaiseksi tiedoksi kutsutun tiedostamattomuuden ja tarkoituserien merkityksen useaan otteeseen. Kyseiset tekijät ohjaavat tarkkaavaisuutta ja ovat siksi olennainen osa media-alankin vaatimusten omaksumista.

Emme ole vielä ammattilaisia, mutta tämän prosessin jälkeen olemme lähempänä sellaisiksi kehittymistä. Koemme tämän opinnäytetyön kirjoittamisen olleen luovaa toimintaa. Motiivien tärkeyden ohella olemme ottaneet esille, kuinka mieli rakentaa merkityksiä myös palauttaessa asioita muistista. Teimme niin analysointia varten, minkä seurauksena toivomme jokaisen teoksemme kanssa tekemisissä olevan osapuolen kehittyvän.

LÄHTEET

Aaltonen, J. 2006. Todellisuuden vangit vapauden valtakunnassa: Dokumenttielokuva ja sen tekoprosessi. Keuruu: Like.

Gates, R. 2000. Production Management for Film and Video. 3. painos. Oxford: Focal Press.

Kontunen, S. 2010. Kultainen 60-luku ei ollut harhaa. Ilkka. 105 (2.12.2010), 26.

Korvenoja, P. 2004. TV-kameratyön perusteet. Helsinki: Helsingin ammattikorkeakoulu Stadia.

Kråknäs, L. <xxx.xxx@xxx.fi> 17.12.2009. Kulttuuritoimenjohtaja. Seinäjoen kaupunki. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Teemu Tuuttila. [Viitattu 23.3.2011].

Kuvaäänitteen tallennuslupahakemus. 2007. [Verkkajulkaisu]. Helsinki: Teosto ry. [Viitattu 8.4.2011]. Saatavana: [http://www.teosto.fi/teosto/websivut.nsf/0/539f05b96e614af5c22577f500239b39/\\$FILE/Kuvaaanitteen_tallennuslupahakemus.pdf](http://www.teosto.fi/teosto/websivut.nsf/0/539f05b96e614af5c22577f500239b39/$FILE/Kuvaaanitteen_tallennuslupahakemus.pdf)

Lyhytelokuvat ja dokumentit. 2007. [Verkkosivu]. Helsinki: Teosto ry. [Viitattu 8.4.2011]. Saatavana: http://www.teosto.fi/fi/lyhytelokuvat_2008.html

MacDougall, D. 1998. Transcultural Cinema. Princeton: Princeton University Press.

Pirilä & Kivi. 2005. Otos: Elävä kuva – Elävä ääni Ensimmäinen osa. Jyväskylä: Like.

Porstuakirjastot. 2002. [Verkkosivu]. Porstua. [Viitattu 4.4.2011]. Saatavana: <http://www.porstuakirjastot.fi/>

Rollwagen, J. 1988. Anthropological Filmmaking. Chur: Harwood Academic Publishers.

Saksala, E. 2008. Asiaa ruudussa: TV-dokumentin anatomia. Keuruu: Like.

Nuoruuteni Seinäjoki -tallenne. "Ei päiväystä". [Video]. Seinäjoki. [Viitattu 6.4.2011]. Saatavana: http://www.seinajoki.fi/kulttuuri/nuoruuteni_seinajoki.html

Silverman, D. 2004. Interpreting Qualitative Data: Methods for Analysing Talk, Text and Interaction. Thousand Oaks: Sage Publications.

Thompson, Roy. 1998. Grammar of the Shot. Focal Press: Oxford.

Vilkkö-Riihelä, A. 1999. Psyky: Psykologian käsikirja. 1. painos. Porvoo: WSOY.

Worthington, C. 2009. Basics Film-Making 01: Producing. Lausanne: AVA Publishing SA.

LIITTEET

LIITE 1. Haastatteluaineiston käyttöoikeuksien luovutussopimus

SOPIMUS

Tällä sopimuksella luovutan Nuoruuteni Seinäjoki –tallennetta varten tehdyn haastattelun käyttöoikeudet Seinäjoen kaupungille.

Seinäjoella 1.12.2010

haastateltava _____

nimenselvennys

Seinäjoen kaupunki voi käyttää haastattelua journalistisiin, viestinnällisiin ja tutkimuksellisiin tarkoituksiin hyvien tapojen mukaisesti. Seinäjoen kaupungilla ja tallenteen tekijöillä (Teemu Tuuttila, Antti Koivisto ja SeAMK) on kaikki oikeudet haastattelumateriaaliin. Haastattelumateriaali tallennetaan Etelä-Pohjanmaan maakuntamuseoon.

LIITE 2. Tuotannon musiikkisisällön lupahakemus

Produktion nimi: Nuoruuteni Seinäjoki

Tuottaja: Seinäjoen Kaupunki / Seinäjoen ammattikorkeakoulu

Osoite: Kaupunki: 60101 SJK, Kirkkokatu 6
Amk: 60101 SJK, Keskuskatu 34

PRODUKTION MUSIIKKISISÄLTÖ

Puh: Aila Taivalmäki 0400000000, Teemu Tuuttila 0400000000

NCB/Teoston on saatava tarkka tieto sävellyksen nimestä, säveltäjästä, sanoittajasta, sovittajasta sekä käytetyn musiikin kehosta. Mikäli musiikki on kopioitu valmiilta äänitteeltä, ilmoita myös ko. äänitteen levytunnus.

Huom! Merkitse V (vokaaliesitys) tai I (instrumentaaliesitys) sekä T (tilausmusiikki eli produktiota varten sävelletty musiikki) tai O (olemassa oleva musiikki)

Sävellyksen nimi	Säveltäjä	Sanoittaja	Sovittaja	Levytunnus	Musiikin kesto	V / I	O / T
Kotikaupunki	Matti Siitonen	Veikko Salmi	tunt.	SFLP 9569	0:56		o
Näen Mustaa Vain	A.Hayes,S.Wadey,M.Grainge	Juhani Raittinen	Juhani Raittinen	FIFDP 6602400	1:10		o
Tikksen Prince	Miska Soini, Jussi Laine	M.Salminen, R.Kulmala	M.Soini, J.Laine	Monsp076	0:31		o
I Want You	tunt.	tunt.	Suikki Jääskä	SibKaCD 083	0:37		0
Feeling Free	Jukka Sarapää	Nicole Willis	J.Sarapää	TimmionLP-002	1:43		0

Palautus: Teosto/NCB, Lauttasaarentie 1, 00200 Helsinki. Puh. (09) 681 011, fax (09) 677 134

LIITE 3. Tiedote valokuvien käytöstä

Valokuva – milloin saa julkaista ilman valokuvan ottajan lupaa

1) tekijää/ottajaa ei tiedetä: vapaa tekijänoikeuksista

2) valokuva

Teoskynnyksen alittavat valokuvat eivät ole suojattuja, jos ne on julkistettu ennen vuotta 1966 → siis ottajan lupaa ei tarvitse kysyä

Uudemmissa valokuvilla suoja-aika 50 vuotta valokuvan ottamisvuoden päättymisestä → eli valokuvan ottajalta oltava lupa, jos aiotaan julkaista.

3) valokuvateos

Taiteellinen, omaperäinen studiokuva yms. (oikeus ratkaisee, ylittyykö teoskynnys)

suoja-aika 70 vuotta tekijän kuolinvuoden päättymisestä - sen jälkeen vapaa julkaistavaksi.

Tekijänoikeudet kuuluvat tekijälle myös teoksen luovutuksen jälkeen – kuvan fyysinen omistaminen ei tarkoita tekijänoikeuksien omistamista. Kaupunginkirjasto ei voi esim. antaa eteenpäin julkaisulupaa omistamilleen valokuvateoksille, vaikka itse kaupunginkirjastolla olisikin oikeus julkaista kuva (tekijän kirjallinen lupa).

Jos käytetään kirjaston arkistojen valokuvia julkaisuissa, valokuvan yhteydessä on mainittava: Seinäjoen kaupunginkirjasto-maakuntakirjaston kokoelmista

LIITE 4. Budjetti

01	TUOTANNONVALMISTELU HENKIÖ- KUNTA	10 450	51,9 %	
02	KULJETUKSET, MATKAT JA MAJOITUS	140	0,7 %	
	TUOTANNONVALMISTELU YHTEENSÄ	10 590		
03	ELOKUVAHENKILÖKUNTA	600	3,0 %	
04	ELOKUVATEKNINEN KALUSTO	2 220	11,0 %	
05	MATERIAALIKUSTANNUKSET	45	0,2 %	
06	LABORATORIO JA DIGIYKS./TUOTANTO	200	1,0 %	
	TUOTANTO YHTEENSÄ	3 065		
07	LEIKKAUS JA KUVANKÄSITTELY	5 000	24,8 %	
08	MUSIIKKI	250	1,2 %	
	JÄLKITUOTANTO YHTEENSÄ	5 250		
	TUOTANNONVALMISTELU	10 590	52,5 %	
	TUOTANTO	3 065	15,2 %	
	JÄLKITUOTANTO	5 250	26,1 %	
	HALLINTOKULUT korkeintaan 5 %	5,0 %	416	2,1 %
	VARAUS SATUNNAISKULUIHIN 7-10 %	10,0 %	832	4,1 %
	KOKONAISKUSTANNUK- SET YHTEENSÄ	20 152	100,0 %	